

Ч. Ж. Кенчиева
З. С. Сарылбекова

КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

орус мектептери үчүн 2

Биринчи бөлүм

Кыргыз Республикасынын Герби

Кыргыз Республикасынын Желеги

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Гимни

Сөзү: Ж. Садыков, Ш. Кулуевдики

Муз.: Н. Давлесов, К. Молдобасановдуку

Ак мөңгүлүү аска-зоолор, талаалар,
Элибиздин жаны менен барабар.
Сансыз кылым Ала-Тоосун мекендеп,
Сактап келди биздин ата-бабалар.

Кайырма: Алгалай бер, кыргыз эл,
Азаттыктын жолунда.
Өркүндөй бер, өсө бер,
Өз тагдырын колунда.

Байыртадан бүткөн мүнөз элиме,
Досторуна даяр дилин берүүгө.
Бул ынтымак эл бирдигин ширетип,
Бейкуттукту берет кыргыз жерине.

Кайырма:

Аткарылып элдин үмүт-тилеги,
Желбиреди эркиндиктин желеги.
Бизге жеткен ата салтын, мурасын,
Ыйык сактап, урпактарга берели.

Кайырма:

КЫРГЫЗ ТИЛИ ЖАНА ОКУУ

2-класс

Биринчи бөлүм

*Окутуу орус тилинде
жүргүзүлгөн мектептер үчүн*

Ред. кеңеш: Ы. И. Насипбаева, Р. С. Джунушева,
А. К. Сапарбаева, Т. А. Абдылдаев
КББАнын рецензенти – пед. илим. канд. Б. А. Абдухамидова
Илимий консультант – педагогика илимдеринин доктору,
профессор Ж. А. Чыманов

Кенчиева Ч. Ж., Сарылбекова З. С.

К 35 Кыргыз тили жана окуу: Окуу орус тил. жүргүзүлгөн мектептердин
2-кл. үчүн окуу китеби: 1-бөлүм – Б.: 2013. – 100 б., сүрөттөр

ISBN 978-9967-31-020-9

Бул окуу китеби окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн мектептердин
башталгыч класстарына арналат. Окуу китеби азыркы окуу программасынын
негизинде түзүлдү.

ШАРТТУУ БЕЛГИЛЕР:

– эсиңерге туткула.

– үй тапшырмасы.

– оюн.

1 – фонетикалык көнүгүү үчүн сөз, мисалы: *тил*¹.

2 – сөздүн курамы боюнча көнүгүү, мисалы: *байке/м/дер/дин*².

Кымбаттуу окуучулар!

Силер мектеп босогосун аттагандан бери бир жашка чоңойдуңар. Кыргыз тилинде окуганды, жазганды үйрөнүп калдыңар. 1-класста өтүлгөн сабактарды эсиңерге түшүрүп, аларды эми андан ары улантууга чогуу киришебиз.

Быйыл колуңардагы экинчи класстар үчүн «Кыргыз тили» окуу китеби менен бирге кыргыз эл жомогунун каарманы Чыпалак бала жана Акылай, Азат, Улукбек кыргызча саламдашканды, таанышканды, үй-бүлөңөр жана күн тартибиңер жөнүндө айтып бергенди, өз ара сүйлөшкөндү, кыргыз тилиндеги тыбыштарды так айтып, тамгаларды туура жазууга жардам берет.

Бул окуу китеби кыргыз тилин үйрөнүүдө жана аны өздөштүрүүдө силер үчүн түшүнүктүү жана кызыктуу болот деген ойдобуз.

Баарыңарга ийгилик каалайбыз!

Авторлор

1–ЦИКЛ. МЕКТЕП

Биринчи сабак. Саламдашуу

Урок 1. Приветствие

1. Сүрөттөрдүн жардамы менен саламдашканды эстегиле
(Давайте вспомним, как здороваются):

А: теңтуштар
менен саламдашуу
(с ровесниками):

Б: мугалим менен
саламдашуу
(с учителем):

В: окуучулар менен
саламдашуу
(с учениками):

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:
(Запомните слова и выражения)

саламатсызбы – здравствуйте (вежливое обращение к одному лицу)

саламатсыңарбы – здравствуйте (обращение к нескольким лицам)

коңгуроо – звонок

агай – учитель

өчүргүч – резинка

эжей – учительница

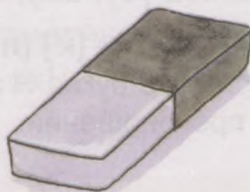
2. Диалогдорду окуп, өз ара сүйлөшкүлө.
(Прочитайте и разыграйте между собой диалоги).

А: – Саламатсызбы, агай?
– Саламатчылык, Акылай.

Б: – Саламатсыңарбы, балдар?
– Саламатчылык, эжей!

В: – Салам, Азат!
– Салам, Саша!

3. Кыргыз алфавитин эстейли Тыбыш жана тамга жөнүндө эмне айта аласыңар? (Вспомните кыргызский алфавит. Что такое буквы и звуки?)
4. Дептериңерге орус алфавитинде жок тамгаларды жазгыла. (Напишите только те буквы кыргызского алфавита, которые не похожи на русские).
5. Сүрөттөн Ө, Ү, Ң тыбыштары катышкан сөздөрдү жазгыла. (Среди картинок найдите и запишите слова с буквами Ө, Ү, Ң).

6. Текстти окуп, орус тилине которгула. (Прочитайте текст, переведите на русский язык).

Акылай – окуучу

Бул – Акылай. Ал – окуучу. Акылай мектепте окуйт.

Бул – Анара Исаевна. Ал – мугалим. Акылай мугалимге:

– Саламатсызбы, эжей? – деди (сказала).

Мугалим:

– Саламатчылык. Балдар, Акылайдай сылык болгула (будьте как Акылай вежливыми), – деди.

6-көнүгүү боюнча текстти көркөм окугула. (Подготовьте выразительное чтение текста упр.6)

Экинчи сабак. 1-сентябрь

Урок 2. 1 сентября

1. [ə] жана [o] тыбыштары катышкан сөздөрдү окуп, жатыккыла.
(Отработайте чтение и произношение слов со звуками [ə] и [o]).

Кол – **көл**, ток – **төк**, ор – өр.

2. Фонетикалык көнүгүү (Фонетический разбор выделенных слов из упражнения 1).

Үлгү (образец): **көл** – [к'] [ə] [л'] –

3 тамга (буквы), 3 тыбыш (звука)

Почему звуки [к'] [л'] в слове **көл** мы произносим мягко? Потому что буква **Ө** обозначает мягкость согласных звуков при произношении.

Эсиңерге туткула! Запомните!

Согласные буквы в словах кыргызского языка могут звучать твердо или мягко. Это зависит от того, с какими гласными они сочетаются: с **твёрдыми** или **мягкими**.

А, ы, о, у – **твёрдые гласные (жоон үндүүлөр)**

Э, и, ө, ү – **мягкие гласные (ичке үндүүлөр)**

3. а) жоон үндүүлөр катышкан сөздөрдү жазгыла;
б) ичке үндүүлөр катышкан сөздөрдү жазгыла.
(Выпишите слова: а) с мягкими гласными;
б) с твёрдыми гласными.)

Үлгү (образец):

А: мектеп (е – ичке) Б: окуучу (о, у – жоон)

Мектеп, окуучу, дептер, сызгыч, бала, эже.

4. Фонетикалык көнүгүү (Фонетический разбор слов)

Бор, отургуч.

Үлгү: **бор** – [б] [o] [р] – 3 т. (буквы), 3 тыб. (звука):

звуки [б] и [р] – произносим твердо, потому что буква **О** обозначает твёрдость согласных звуков при произношении.

– Саламатсызбы, ата!

Саламатчылык, уулум
(сынок)!

6. Саламдашкыла (Поприветствуйте):

- а) друга.....
- б) учителя.....
- в) бабушку.....
- г) дедушку.....

7. Диалогду толуктагыла. (Дополните диалог.)

- ....., балдар!
- ....., Анара Исаевна!

8. Ырды көркөм окугула. (Прочитайте выразительно стихотворение.)

1-сентябрь

Сентябрдын коңгуроосу,
Адатынча кагылды.
Класстарда балдар окуп,
Мектеп күнү жаңырды.

кагылды – прозвенел
адатынча – как обычно
жаңырды – здесь: начинаются

М. Жангазиев

Ырды жаттагыла.
(Выучите наизусть стихотворение «1-сентябрь».)

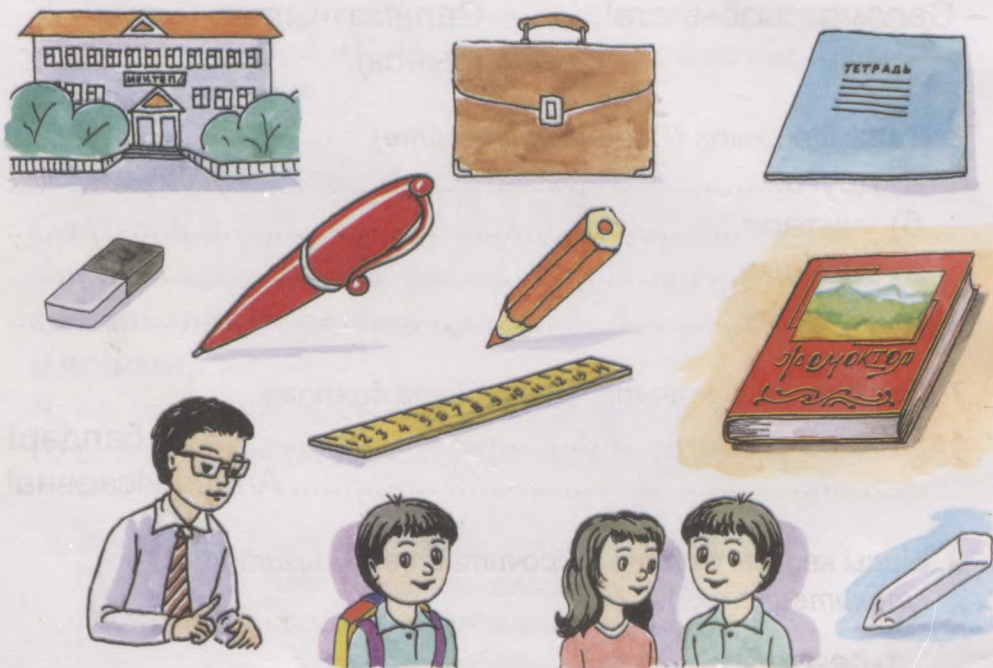
Урок 3. Моя книга

1. Сөздүк жат жазуу (Словарный диктант).

Кол – көл, ток – төк, ор – өр.

2. Фонетикалык көнүгүү: *төрт*.

3. Сүрөт боюнча сөздөрдү кайталагыла. (Давайте вспомним названия каждого рисунка по-кыргызски.)

4. Сүрөттөгү сөздөргө **Ким?** **Эмне?** деген суроолорду бергиле. (Задайте вопросы **Ким?** **Эмне?** к словам в картинках.)

Эсиңерге туткула! Запомните!

Вопрос **Ким?** (**Кто?**) в кыргызском языке задается **только к человеку**. Вопрос **Эмне?** (**Что?**) ко всем остальным предметам.

- Бул ким?
- Бул – мугалим.

- Бул эмне?
- Бул – китеп.

5. Бири-бириңерге **Бул ким? Бул эмне?** деген суроолорду бергиле.
(*Задайте соседу по парте вопросы Бул ким? Бул эмне?*)
6. Бул балдар эмне жөнүндө сүйлөшүп жатышат?
(*О чём говорят эти дети?*)

- Салам, Азат!
- Азат, бул ким?

- Салам, Акылай!
- Бул – Саша.

7. Диалог түзүп, өз ара сүйлөшкүлө. (*Составьте и разыграйте такой же диалог между собой.*)
8. Ырды көркөм окугула. (*Прочитайте выразительно стихотворение.*)

Китебим

Асыл акыл издесем,
Китептерден табамын.
Китебим жок күндөрдө,
Төмөн түшөт кабагым.

А. Токомбаев

асыл – драгоценный
акыл – ум, мудрость
издесем – здесь: хочу найти
төмөн түшөт кабагым –
портится настроение

Ырды жаттагыла (*Выучите стихотворение «Китебим»*).

Төртүнчү сабак. Мектепте

Урок 4. В школе

1. Жаңылмачты көркөм окугула, тилиңерди жатыктыргыла.

Көк көпөлөк көкөлөп өтөт,
Көп көпөлөк көкөлөп өтөт,
Төрт көпөлөк бөлөк өтөт.

көпөлөк – бабочка

көкөлөп өтөт – здесь: высоко
летят

2. Фонетикалык көнүгүү: көпөлөк.

Эсиңерге туткула!

Гласные **а, э (е), о, ө** – широкие (**кең** үндүүлөр),
гласные **ы, и, у, ү** – узкие (**кууш** үндүүлөр).

Каждая широкая гласная имеет свою парную созвучную узкую гласную. И наоборот.

$a \rightarrow ы$

$ы \rightarrow a$

$э \rightarrow и$

$и \rightarrow э$

$о \rightarrow у$

$у \rightarrow \text{а}$ **исключение**

$ө \rightarrow ү$

$ү \rightarrow ө$

3. Ар бир схемага ылайыктуу сөздөрдү жазгыла.

(Подберите подходящее слово к каждой схеме.)

алты

отургуч

өчүргүч

жүгөрү

бутак

жылан

жибек

эки

Үлгү: А: **а** → **ы** : **алты**

Б: **ы** → **а** : **бычак**

$э \rightarrow и$: ...

$и \rightarrow э$: ...

$о \rightarrow у$: ...

$у \rightarrow а$: ...

$ө \rightarrow ү$: ...

$ү \rightarrow ө$: ...

4. Ырды көркөм окугула. (Прочитайте перевод песни В. Шаинского «Учат в школе» и спойте её на русском и кыргызском языках.)

— мектепте төшүт нөмөт

Мектепте

— мектепте төшүт нөмөт

Калем сапты алабыз,
Тамгаларды жазабыз,
Мектепте, мектепте,

Китептерди окуйбуз,
Оюндарды ойнойбуз.

Мектепте, мектепте,

мектепте.

мектепте.

5. Келгиле, таанышалы!

(Давайте вспомним, как надо знакомиться по-кыргызски.)

– Салам.	– Салам.
– Сенин атың ким?	– Менин атым – Акылай. – А сенин атың ким?
– Менин атым – Азат.	– Тааныш болуп жүрөлү. (будем знакомы)

6. «Таанышуу» кырдаалын түзүп, өз ара сүйлөшкүлө.
(Разыграйте диалог-знакомство с кем-нибудь из ребят.)

7. Акылайдын жомоктогу каармандар менен таанышып жаткан кырдаалын түзгүлө. (Акылай ещё не знает этих сказочных героев и хочет узнать, кто они. Что она спрашивает? Что они отвечают?)

3-б көнүгүү. (Выполните письменно упр.36.)

Бешинчи сабак. Кыргыз тили сабагында

Урок 5. На уроке кыргызского языка

1. Сөздүк жат жазуу.

Кол, төк, ор, көл, ток, өр.

2. Фонетикалык көнүгүү: көп.

Сегодня мы научимся задавать вопросы с вопросительной частицей -бы и отвечать на них "Да" или "Нет".

Эсиңерге туткула:

-б	ы	→	-п	ы
	и			и
	у			у
	ү			ү

Үлгү:

– Бул окуучубу?

– Это ученик?

– Ооба, бул – окуучу.

– Да, это ученик.

– Бул окуучубу?

– Это ученик?

– Жок, окуучу эмес.

– Нет, это не ученик.

Бул – студент.

Это студент.

3. Көп чекиттин ордуна -бы мүчөсүн жазып, суроого жооп бергиле.
(Ответьте на вопросы утвердительно или отрицательно.
Вместо точек впишите вопросительную частицу -бы или её варианты.)

А: Бул бала...? – Ооба, ...
Бул мектеп...? – Жок, ...
Бул бор...? – Ооба, ...
Бул өчүргүч...? – Жок, ...

Б: Бул калем...? – Ооба, ...
Бул китеп...? – Жок, ...
Бул сызгыч...? – Ооба, ...
Бул отургуч...? – Жок, ...

5. Диалогду ролго бөлүп окуп, кыргызча коштошконду эстегиле.
(Прочитайте диалог по ролям, вспомните как прощаются между собой по-кыргызски.)

– Салам. Менин атым – Санжар. Сенин атың ким?	– Салам. Менин атым – Витя.
– Витя, көрүшкөнчө (до встречи).	– Көрүшкөнчө, Санжар.

6. «Коштошуу» кырдаалы боюнча сүйлөшкүлө.
(Разыграйте диалог, используя слова прощания.)

7. Ырды көркөм окугула (Прочитайте стихотворение).

Коштошуу адеби

Саламдашуу сыяктуу,
Коштошуу да салт болот.
Кош айтышып узатуу,
Адамдарга парз болот.

коштошуу – прощание
узатуу – провожать
парз – долг

Г. Рысбаева

Ырды көркөм окугула (Подготовьте выразительное чтение стихотворения).

Урок 6. Наш класс

Канча? Нече? Сколько?

Вспомните:	Запомните:	
1 ...	11 – он бир	21 – жыйырма бир
2 ...	12 – он эки	22 – жыйырма эки
3 ...	13 – он үч	23 – жыйырма үч
4 ...	14 – он төрт	24 – жыйырма төрт
5 ...	15 – он беш [щ']	25 – жыйырма беш
6 ...	16 – он алты	26 – жыйырма алты
7 ...	17 – он жети	27 – жыйырма жети
8 ...	18 – он сегиз	28 – жыйырма сегиз
9 ...	19 – он тогуз	29 – жыйырма тогуз
10 ...	20 – жыйырма	30 – отуз

1. Сөздөрдү жазгыла (Спишите слова).

Он үч, он төрт, жыйырма, отуз.

2. [у] жана [ү] тыбыштары катышкан сөздөрдү окуп, жатыккыла.
(Отработайте чтение и произношение слов со звуками [у] и [ү]):

үч – үч', туз – түз, тур – түр.

3. Сөз айкаштарын: а) орус тилине; б) кыргыз тилине которгула.

(Переведите словосочетания: а) на русский язык;

б) на кыргызский язык).

А: 22 китеп –

25 дептер –

17 өчүргүч –

24 бор –

Б: 13 ручек –

27 линеек –

29 учителей –

30 учеников –

Эсиңерге туткула!

Существительные, сочетающиеся с числительными, в кыргызском языке употребляются **только в единственном числе**. Мисалы: **үч китеп**.

4. Келгиле, «Сен канча жаштасың?» деген суроону бергенди үйрөнөлү.
(Давайте научимся задавать вопрос: «Сколько тебе лет?»)

– Азам! Сен канча жаштасың?
– Мен 8 жаштамын.
– Акылай! Сен канча жаштасың?
– Мен 7 жаштамын.

– Азам! Сколько тебе лет?
– Мне 8 лет.
– Акылай! Сколько тебе лет?
– Мне 7 лет.

5. «Чынжырча» оюну.
(Игра «Цепочка». Дети друг у друга спрашивают, сколько кому лет.)

6. Текстти окуп, орус тилине которгула.
(Прочитайте текст, переведите его на русский язык.)

Биздин класс

Биздин класста 15 парта, 2 үстөл жана 32 отургуч бар. Дубалда (на стене) 22 сүрөт (картины) илинип турат (висят). Класста 16 бала, 14 кыз окуйт.

7. Суроолорго жооп бергиле (Ответьте на вопросы).

– Биздин класста канча парта, канча үстөл, канча отургуч бар?
– Дубалда канча сүрөт илинип турат?
– Класста канча бала, канча кыз окуйт?

«Биздин класс» деген текстти айтып бергиле.
(Подготовьте пересказ текста «Биздин класс».)

Жетинчи сабак. Биздин майрамдар

Урок 7. Наши праздники

1. Сөздүк жат жазуу.

Уч – үч, туз – түз, тур – түр.

2. Фонетикалык көнүгүү: өчүргүч.

Эсиңерге туткула!

Канчанчы? Неченчи? Который?

Число + **нчы**

алты+нчы

Число + **ынчы**

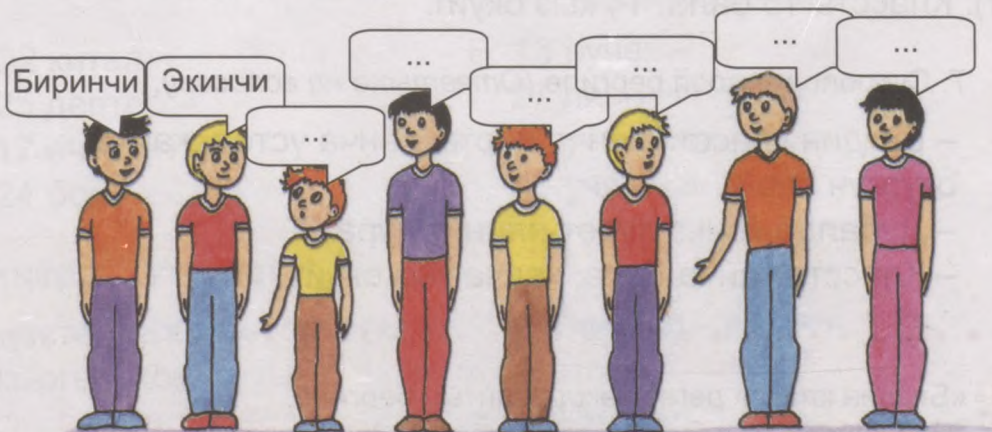
бир+инчи

3. -нчы, -ынчы мүчөсүн варианттары менен 1 ден 10го чейин сандарды жазгыла. Мүчөлөрдүн өзгөрүшүн түшүндүргүлө. (Спишите числа от 1 до 10 с окончаниями на -нчы, -ынчы и его вариантами. Дайте разъяснения по поводу каждого окончания.)

Эки+нчи	Бир+инчи	Үч+үнчү
Алты+нчы	Сегиз+инчи	Төрт+үнчү
Жети+нчи	Тогуз+унчу	Беш+инчи
	Он+унчу	

4. «Ким канчанчы?» оюну. (Игра «Какой по счету?» Дети выстраиваются в ряд. Скажите, каким по счету стоит каждый из вас?)

5. Орун алмашып, оюнду уланткыла. (Поменяйтесь местами и скажите, какой по счету вы теперь?)
6. Акылай Сашадан эмне жөнүндө сурап жатат? (О чем Акылай спрашивает Сашу? Прочитайте диалог.)

– Саша, сен канчанчы класста окуйсуң?

– Мен экинчи класста окуймун.

– А сен, Акылай, канчанчы класста окуйсуң?

– Мен дагы экинчи класста окуймун.

– Саша, ты в каком классе учишься?

– Я учусь во втором классе.

– А ты, Акылай, в каком классе учишься?

– Я тоже учусь во втором классе.

7. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

(Разыграйте этот диалог в классе.)

8. Көп чекиттин ордуна майрам күндөрүн коюп, окугула.

(Вместо пропусков вставьте даты праздников.)

21-Март   9-Май   1-Сентябрь   8-Март   1-Октябрь

- 1.....Жеңиш күнү (День победы).
- 2.....Нооруз майрамы.
- 3.....Апалардын майрамы.
- 4.....Билим майрамы.
- 5.....Мугалимдердин майрамы.

1. Дарегиңерди жазгыла. (Напишите номер дома, квартиры, этажа, в котором вы живёте.) Мисалы: экинчи үй...
2. Диалогду жаттагыла (Выучите диалог).

Урок 8. Повторение пройденного материала

I. Сөздүк жат жазуу.

Мектеп, окуучу, өчүргүч, сызгыч, бор.

II. 1. Ичке жана жоон үндүүлөрдү жазгыла.

Напишите: мягкие гласные – .....

твёрдые гласные – .....

2. а) жоон үндүүлөр катышкан сөздөрдү жазгыла;

б) ичке үндүүлөр катышкан сөздөрдү жазгыла.

(Выпишите слова: а) с мягкими гласными;

б) с твёрдыми гласными.)

Үлгү: А: китеп (и,е – ичке) Б: окуучу (о, у – жоон)

Китеп, окуучу, дептер, сызгыч, бала, эне.

III. 1. Схеманы толтургула *(Дополните схему).*

-б	Ы	→	...	Ы
	...			...
	...			...
	...			...

2. Көп чекиттин ордуна –бы мүчөсүн коюп жазгыла.

(Ответьте на вопросы, вместо точек вставьте вопросительную частицу -бы (или её варианты).)

Үлгү: Бул дептер + би? Ооба, бул дептер.

Жок, бул дептер эмес, бул китеп.

– Бул дептер...?

– Бул окуучу...?

– Бул сызгыч...?

– Бул китеп...?

VI. 1. Керектүү сөздөрдү коюп жазгыла. (Вместо пропусков напишите подходящие по смыслу слова из текста «Биздин класс».)

Биздин ... 15 парта, 2 ... жана 32 ... бар. Дубалда ... сүрөт илинип турат. Класста ... окуучу окуйт: ... бала, ... кыз.

2. Жоопторго суроолорду бергиле (Задайте вопросы к ответам).

- ..... ?
- Биздин класста 22 парта, 1 үстөл, 44 отургуч бар.
- ..... ?
- Дубалда 19 сүрөт илинип турат.
- ..... ?
- Класста 12 бала, 17 кыз окуйт.

3. Майрамдарды туура атагыла.

(Дни и названия праздников смешались, исправьте ошибки.)

1-Сентябрь – Жеңиш күнү.

1-Октябрь – Нооруз майрамы.

21-Март – Апалардын майрамы.

9-Май – Билим майрамы.

8-Март – Мугалимдердин майрамы.

V. 1. «Таанышуу» диалогу. (Диалог-знакомство.)

(Спросите, как зовут, сколько лет, в каком классе и в какой школе учится, не забудьте поздороваться и попрощаться по-кыргызски.)

2. Өзүң жөнүндө айтып бер (Расскажи о себе).

Салам!

Менин атым – Улан.

Мен сегиз жаштамын.

Мен 61-мектепте

2-класста окуймун.

Көрүшкөнчө.

Урок 9–10. Проверь себя

- I. Чайнвордду тапкыла.
(Разгадайте чайнворд.)

м					м	о		у	у		у	ө				ү

- II 1. Схеманы толтургула (Заполните схему).

а → ...

ы → ...

е → ...

и → ...

о → ...

у → ...

ө → ...

ү → ...

2. Ар бир схемага ылайыктуу сөздөрдү жазгыла.
(Подберите к каждой схеме подходящее слово.)

алты жемиш отун жүрөк улак өмүр бычак килем

Үлгү: а → ы – алты

ы → а – бычак

а → ... – ...

ы → ... – ...

е → ... – ...

и → ... – ...

о → ... – ...

у → ... – ...

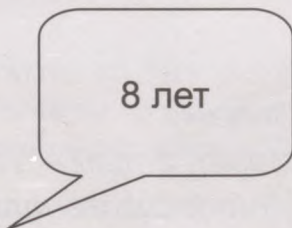
ө → ... – ...

ү → ... – ...

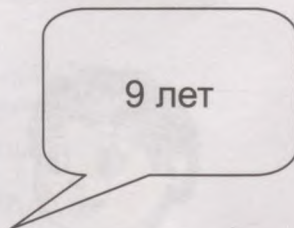
- III. 1. Сүрөттү карагыла. Диалогду жазгыла.
(Посмотрите на картинки. Напишите, о чём они говорят?)

Улукбек

Герман

VI. 1. Сөз айкаштарын: а) орус тилине; б) кыргыз тилине которула.

(Переведите выражения на: а) русский язык;

б) кыргызский язык.)

А: 11 китеп

15 дептер

17 калем

22 мектеп

Б: 12 девочек

13 мальчиков

14 учителей

16 учеников

2. Үлгү боюнча иштегиле.

(Выполните задание по образцу.)

Үлгү: эки+нчи	бир+	үч+
алты+	сегиз+	төрт+
жети+	тогуз+	беш+
	он+	

V. 1. «Таанышуу» кырдаалын жазгыла.

(Напишите диалог-знакомство.)

2. Өзүң жөнүндө аңгеме жаз.

(Напишите рассказ о себе.)

2-ЦИКЛ. ҮЙ-БҮЛӨ

Он биринчи сабак. Үй-бүлө Урок 11. Семья

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

чоң ата, чоң апа (чоң эне) – родители папы

таята, таене – родители мамы

байке, эже – старший брат, старшая сестра (брат и сестра папы)

таяке, таеже – брат и сестра мамы

небере – внук, внучка

бөбөк – младший брат или сестрёнка

синди – сестрёнка старшей сестры

карындаш – сестрёнка старшего брата

1. Сөздөрдү көчүрүп жазгыла. Белгиленген үндүүлөр жөнүндө эмне айта аласыңар?

Та**я**та, та**е**не, та**я**ке, та**е**же.

Эсиңерге туткула!

Буквы е, ё, я, ю после гласных передают два звука:

[йэ] – **е** (таене)

[йо] – **ё** (коён)

[йу] – **ю** (уюм)

[йа] – **я** (таяке)

2. Айткылачы, бул адамдар силерге ким болот?

– мама твоей мамы;

– папа твоей мамы;

– мама твоего папы;

– папа твоего папы.

3. Сөздөрдө кайсы тамгалар жок, айтып бергиле:

чо... ата

та... не

чо... апа

та... та

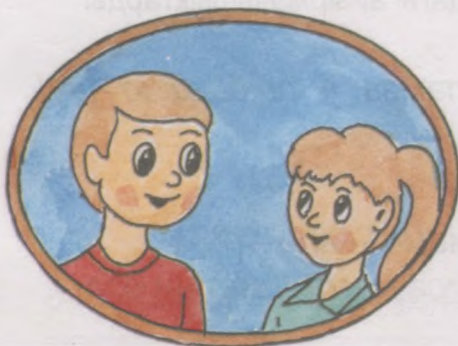
ба... ке

си... ди

...же

кар... ндаш.

4. Ким кимге ким болот, жазгыла.

5. Кичинекей бөбөктү тай-тайлаганда анын ата-энеси, туугандары ырдачу ырды көркөм окугула.

Тай-тай, бөбөк

Тай-тай, бөбөк, тай, бөбөк,
Алдың-артың май, бөбөк.
Каз-каз, бөбөк, каз, бөбөк,
Жалкоолонбой бас, бөбөк.

1. 3-көнүгүүнү жазгыла.

2. «Тай-тай, бөбөк» ырын жаттагыла.

Он экинчи сабак. Ата-энем

Урок 12. Мои родители

1. а) Сөздүк жат жазуу. Белгиленген сөздөрдө канча тамга жана тыбыш бар?

Аюу, таята, таене, таеже, коён.

- б) Белгиленген сөздөрдүн айтылышын жазгыла. Тамга жана тыбыштардын ортосундагы айырмачылыктарды аныктагыла.

Үлгү: аюу – [a][йу][у] – 3 тамга, 4 тыбыш: ю –[йу]

Запомните:

мой }
моя } -м(-ым)
моё }

мама – апа

моя мама – менин апам

2. Көп чекиттин ордуна керектүү мүчөлөрдү койгула.

Үлгү: Чоң атам – **мой** дедушка

чоң апа... – моя бабушка

ата... – мой папа

таята... – мой дедушка

таене... – моя бабушка

апа... – моя мама

3. Төмөндөгү сөздөрдүн котормосун жазгыла:

А: менин сиңдим –
менин карындашым –
менин эжем –
менин таякем –

Б: менин байкем –
менин иним –
менин таежем –
менин бөбөгүм –

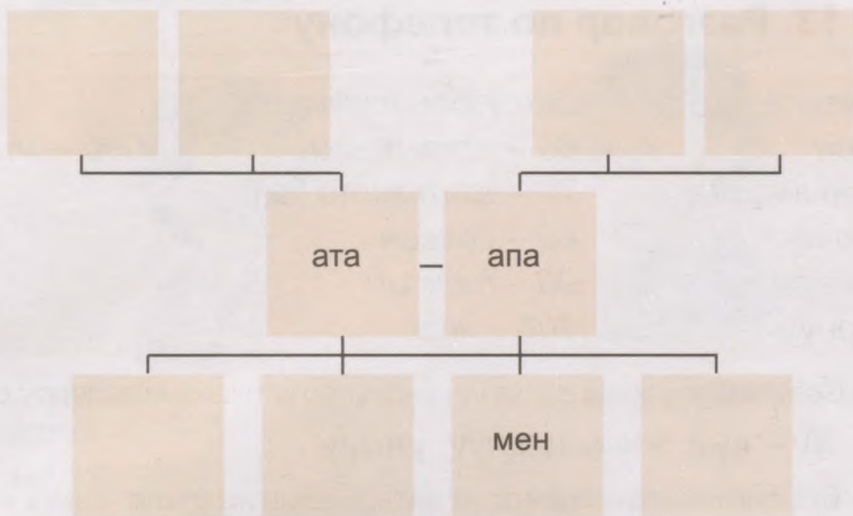

Нурбек

Санжар

Чынар

4. Санжар ата-энеси жөнүндө эмне айтып жатат?

6. Акылай Азаттан ким жөнүндө сурап жатат? Диалогду окугула.

Акылай:	Азат:
– Бул ким?	– Бул менин байкем.
– Анын аты ким?	– Анын аты – Улукбек.

7. Сүрөттү карап, үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

8. Үй-бүлөнөрдү фотосүрөт аркылуу тааныштыргыла.

9. Макалды көркөм окугула.

Ата-энеңди сыйласаң,
Өз балаңдан сый көрөсүң.

Будешь почитать родителей,
Заслужишь уважение от детей
своих.

1. Үй-бүлөң жөнүндө айтып бер.
2. Макалды окуп, эсиңерден чыгарбагыла.

Он үчүнчү сабак. Телефондо сүйлөшүү

Урок 13. Разговор по телефону

Эстегиле:	Эсиңерге туткула:	
10 – он	60 – алтымыш	1000 – миң
20 – жыйырма	70 – жетимиш [щ]	
30 – отуз	80 – сексен	
40 – кырк	90 – токсон	
50 – элүү	100 – жүз	

1. а) Созулма [ү:] жана кыска [ү] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.

Кү – **күү**, элүү, күчтүү, **үндүү**.

б) Белгиленген сөздөрдүн айтылышын жазгыла. Тамга менен тыбыштардын ортосундагы айырмачылыктарды аныктагыла.

Үлгү: күү – [к'ү:] – 3 тамга, 2 тыбыш: үү – [ү:]

Эсиңерге туткула!

В кыргызском языке гласные звуки делятся на краткие (**кыска**) и долгие (**созулма**). Две гласные буквы дают один долгий звук, он обозначается – **аа [а:]**

а	ы	о	у	э	и	ө	ү	= 8 - кыска
аа	оо	уу	ээ		өө	үү	= 6 – созулма	

2. Үлгү боюнча иштегиле.

Үлгү: А: 24 – жыйырма төрт   Б: алтымыш жети – 67

33 – _____	жетимиш сегиз –
45 – _____	сексен төрт –
56 – _____	токсон эки –

т.: 33-79-45

т.: 21-75-14

3. Сүрөт боюнча бул балдардын телефон номерин атагыла.

– Азат, сенин телефон номериң кандай?	– Азат, у тебя какой номер телефона ?
– Менин телефон номерим алтымыш бир – он беш – токсон жети	– Мой номер телефона шестьдесят один – пятнадцать – девяносто семь.
Улукбек, а сенин телефон номериң кандай?	– Улукбек, а у тебя какой номер телефона?
– Менин телефон номерим отуз үч – кырк эки – он.	Мой номер телефона тридцать три – сорок два – десять.

5. Бири-бириңерден телефон номериңерди сурап билгиле.

6. «Бузук телефон» оюнун ойногула.

7. Текстти көркөм окуп, которгула.

Тоту куштар (попугаи) 180 жыл, каз 90, көк кытан (цапли) 60, күкүк (кукушки) 40 жыл өмүр сүрөт (живут). Ал эми чочколор 27, кескелдириктер (ящерицы) 10, маймылдар (обезьяны) 14, чычкандар 6 жыл гана жашайт.

1. Өзүңөрдүн телефон номериңерди сөз менен жазгыла.
2. Текстти көркөм окугула.

Он төртүнчү сабак. Менин чоң атам

Урок 14. Мой дедушка

1. а) Жат жазуу;

Элүү, күчтүү, үндүү, күү.

б) белгиленген сөздүн айтылышын жазгыла.

Эсиңерге туткула!

В кыргызском языке, как и в русском, слова делятся на слоги (**муун**): **не – бе – ре**. Долгие гласные образуют один слог: **күү – лөр**.

Слог, который произносится с особой силой, называется ударным. В кыргызском языке **ударение (басым)** почти **всегда** падает **на последний слог**: **а – па́, бө – бө́к, ка-рын-да́ш**.

2. Үлгү боюнча тапшырманы аткаргыла.

Үлгү: Чоң атам 65 (ал-ты-мы́ш бө́ш) жашта.

Чоң эне ... 62 (...) жашта.

Байке... 18 (...) жашта.

Ата... 41 (...) жашта.

Эже... 16 (...) жашта.

Апа... 39 (...) жашта.

Ага... 22 (...) жашта.

3. Текстти окуп, таблицаны толтургула.

Бул чоң атам. Анын аты – Жапар. Ал жетимиш беш жашта. Бул менин чоң апам. Анын аты – Шаршебүбү. Ал алтымыш беш жашта.

Бул менин атам. Анын аты – Сыргак. Ал кырк жашта. Бул менин апам. Анын аты – Кенже. Ал отуз беш жашта. Бул менин байкем. Анын аты – Санжар. Ал он үч жашта. Бул менин эжем. Анын аты – Айжан. Ал он беш жашта.

Менин атым – Азат. Мен 8 жаштамын.

Чоң атам	Жапар	75 жашта
		65 жашта
	Сыргак	
апам		
		15 жашта
	Санжар	
		8 жаштамын

4. Суроолорго жооп бергиле:

Үлгү: *Сенин чоң атаң барбы?*

– *Ооба, менин чоң атам бар.*

(Жок, менин чоң атам жок.)

Сенин чоң апаң барбы?

Сенин эжең барбы?

Сенин байкең барбы?

Сенин бөбөгүң барбы?

5. «Котормочу» оюну.

6. Ырды көркөм окугула жана которгула. Белгиленген сөздөрдү муундарга бөлүп, басымдарын койгула.

Менин чоң атам

Чоорумду чоң атам,
Жасап берди **камыштан**.
Талаа, дайра тыңдашат
Мукам үнүн алыстан.

Р. Гамзатов

чоор – дудочка

мукам үнүн – мелодичный звук

талаа, дайра тыңдашат – поля, реки будут слушать

1. Үй-бүлө адамдарынын жаштарын жазгыла.
2. «Менин чоң атам» деген ырды жаттагыла.

Он бешинчи сабак. Кесиптер

Урок 15. Профессии

мугалим

дарыгер

куруучу

жумушчу

айдоочу

сатуучу

котормочу

ырчы

бийчи

1. Сөздөрдү көчүрүп жазып, муунга ажыраткыла. Басым койгула.
Айдоочу, куруучу, сатуучу.

2. Созулма [у:] жана кыска [у] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.

Оку – окуу, сулу – **сулуу**¹, ук – уук.

3. а) Сүйлөмдөрдү окугула.

Бул – апам. Ал – мугалим.

Это моя мама. Она учительница.

Бул – апам. Ал мугалим
болуп иштейт.

Это моя мама. Она
работает учительницей.

б) Тууганыңардын кесибин жана ким болуп иштерин жазгыла.

– Бул ким?	– Это кто?
– Бул – байкем	– Это брат (старший)
– Анын аты ким?	– Как его зовут?
– Анын аты – Санжар	– Его зовут Санжар
– Санжар ким болуп иштейт?	– Санжар кем работает?
– Ал куруучу болуп иштейт.	– Он работает строителем.

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Бул – Улукбек. Ал үй-бүлөсү жөнүндө айтып берип жатат.
Келгиле, угалы.

Менин атым – Улукбек. Мен 8 жаштамын. "Славян" орто мектебинде 2-класста окуймун.

Биздин (наша) үй-бүлөдө беш киши бар (состоит из 5 человек): чоң атам, таенем, атам, апам жана мен.

Бул чоң атам. Анын аты – Чаланбай. Ал 75 жашта. Чоң атам – геолог.

Бул менин таенем. Анын аты – Шаршебүбү. Ал – доктур. Таенем 65 жашта. Бул менин атам. Анын аты – Калысбек. Ал 50 жашта. Атам – инженер. Бул менин апам. Анын аты – Чолпон. Ал 45 жашта. Апам – мугалим.

Биздин үй-бүлөбүз ынтымактуу (дружная).

1. Өзүңөр жана үй-бүлөңөр жөнүндө досуңарга кат жазгыла.
2. Жаңы сөздөрдү жаттагыла.

Он алтынчы сабак. Акылман энеке

Урок 16. Мудрая бабушка

1. Жат жазуу.

Окуу – оку, сулуу – сулу, уук – ук.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

бир тууган – близкие
родственники (родные
братья и сёстры)

улуу (байкем, эжем) –
старший (брат, сестра)

кичүү – младший

кичүүсүмүн – я младший

улуусумун – я старший

дарыкана – аптека

ашкана – столовая

китепкана – библиотека

Эсиңерге туткула!

Ким +де? (У кого?) Эмне+де? Кайда? (Где?)

Указывает на место, где происходит действие.

- д	а	→	-т	а
	е			е
	о			о
	ө			ө

китепкана+да

мектеп+те

2. Сөздөргө -да мүчөсүн улап, которгула.

Үлгү: дарыкана +да – в аптеке.

А: мектеп + ... – ...

дүкөн + ... – ...

театр +... – ...

Б: ашкана+... – ...

китепкана +... – ...

бейтапкана +... – ...

3. Текстти окуп, таблицаны толтургула.

Менин төрт бир тууганым бар: эки байкем жана эки эжем.

Улуу эжем – мугалим. Ал мектепте иштейт. Кичүү эжем – ашпозчу. Ал ашканада иштейт. Улуу байкем – доктур. Ал бейтапканада иштейт. Кичүү байкем – фармацевт. Ал дарыканада иштейт. Мен үй-бүлөдө кичүүсүмүн, мектепте окуймун.

Улуу эжем	мугалим	мектепте	иштейт
		бейтапканада	
	ашпозчу		
Кичүү байкем			
			окуймун

4. Сүйлөмдөрдү эсиңерге туткула!

Мен үй-бүлөдө улуусумун.	Я в семье старший.
Мен үй-бүлөдө кичүүсүмүн.	Я в семье младший.

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Сүрөттү карагыла. Динара үй-бүлөсү жөнүндө эмне айтып берип жатат?

7. «Акылман энеке» ырын окуп, которгула.

Акылман энеке

Ай, акылман энеке!
Колунда бар береке.
Кечиктирбе тамактан,
Кечикпейин сабактан.

Балдар мага күлбөсүн,
Шылдың кылып жүрбөсүн!
Барайын, эне, барайын.
Мыкты билим алайын!

А. Токомбаев

кечиктирбе тамактан – приготовить мне завтрак (пожалуйста)

кечикпейин сабактан – чтобы на уроки не опоздать

балдар мага күлбөсүн – чтобы дети не смеялись и не дразнили меня

1. 6-көнүгүүнү жазгыла.

2. «Акылман энеке» ырын көркөм окугула.

Он жетинчи сабак. Досумдун аты...

Урок 17. Друга зовут...

1. Чайнвордду тапкыла.

к		у	у		с		у	у		с		у	у

Вспомните:

мой
 моя
 моё

} **-м (-ы м)**

Запомните:

его
 её

} **-с ы (- ы)**

Ата**м** – **мой** папа

ата**сы** – **его (её)** папа

2. Чекиттердин ордуна тийиштүү мүчөлөрдү коюп, көчүрүп жазгыла.

Үлгү: апа**м** – **моя** мама; апа**сы** – **её(его)** мама;

Апа... – моя мама

апа... – его мама

Эже... – моя сестра

эже... – его сестра

Байке... – мой брат

байке... – её брат

Небере... – мой внук

небере... – её внук

3. Сөздөрдү которуп жазгыла.

Үлгү: А: таята**м** – **мой** дедушка

Б: таята**сы** – **его (её)** дедушка

А. таене**м** –

Б. таене**си** –

синди**си** –

синди**м** –

таеже**си** –

таеже**м** –

4. Текстти окуп, мазмунун кайрадан айтып бергиле.

Менин досум

Бул менин досум. Анын аты – Алёша. Ал сегиз жашта. Алёша 12-мектепте экинчи класста окуйт. Ал акылдуу (умный) бала, ишенимдүү (верный) дос.

Анын аты	Его (её) зовут
Ал... жашта	Ему (ей) ... лет
Ал... окуйт	Он (она) ... учится

6. 4-көнүгүүнүн текстин пайдаланып, суроолорго жооп бергиле.

- Бул ким? – .....
- Анын аты ким? – .....
- Ал канча жашта? – .....
- Ал канчанчы класста окуйт? – .....
- Ал кайсы мектепте окуйт? – .....
- Алёша кандай (какой?) бала? – .....

7. Сүрөттү карап, жаныңда отурган окуучудан бул кыз жөнүндө сурагын.

Жанара

8. Текстти окуп чыгып, которгула.

Алёшанын үй-бүлөсү

Бул менин досум. Анын аты – Алёша. Досумдун үй-бүлөсүндө төрт киши бар: атасы, апасы, эжеси жана өзү.

Атасы – Геннадий. Ал кырк төрт жашта. Атасы – айдоочу.

Апасы – Ольга. Ал кырк жашта. Ал сатуучу. Апасы дүкөндө иштейт. Эжеси – Наташа. Ал жыйырма жашта. Ал студент, университетте окуйт. Алёшанын үй-бүлөсү ынтымактуу.

1. 3-б көнүгүүнү жазгыла.
2. Досундун үй-бүлөсү жөнүндө айтып бер.

Он сегизинчи сабак. Машыгабыз. Көнүгөбүз

Урок 18. Повторение пройденного материала

1. Сөздүк жат жазуу.

Чоң ата, таене, таята, таеже, таяке, элүү, куруучу.

2. Тапшырманы үлгү боюнча аткаргыла.

Үлгү: Анын чоң атасы – его (её) дедушка

синди... –

карындаш... –

эже... –

небере... –

таята... –

апа... –

3. Сөздөргө -да мүчөсүн улап жазгыла.

А: Мектеп +... – ...

Б: ашкана +... – ...

Дүкөн +... – ...

китепкана +... – ...

Банк +... – ...

университет +... – ...

4. 2- жана 3-көнүгүүлөрдөгү сөздөрдү катыштырып, сүйлөм түзүп жазгыла.

Үлгү: **Анын** сиңдиси **мектепте окуйт**.

Эсиңерге туткула!

Если корень слова оканчивается на согласные буквы «П» и «К», а за корнем слова идет гласная буква, то "П" переходит в "Б", "К" переходит в "Г" («П» → «Б», «К» → «Г»).

Мисалы: кулак – кула**гы** (его, её ухо) «П» → «Б»
топ – то**бу** (его, её мяч) «К» → «Г».

5. а) сөздөргө -ы, -сы мүчөлөрдү коюп, көчүрүп жазгыла;
 б) төмөндөгү сөздөрдүн котормосун жазгыла:

А: мектеп – ...

кап – ...

бөбөк – ...

Б: китеби – ...

калем сабы – ...

кулагы – ...

6. Логикалык ырааттуулукта диалог түзгүлө.

– Ал куруучу болуп иштейт.	
– Бул байкем.	
– Санжар ким болуп иштейт?	
– Анын аты ким?	
– Анын аты – Санжар.	
– Бул ким?	

7. Улукбектин «Менин үй-бүлөм» деген аңгемеси боюнча өзүңөрдүн үй-бүлөңөр жөнүндө баяндагыла.
8. «Алёшанын үй-бүлөсү» деген текст боюнча досундун үй-бүлөсү жөнүндө айтып бер.

Он тогузунчу-жыйырманчы сабак. Өзүңдү текшер

Урок 19-20. Проверь себя

1. Фонетикалык көнүгүү.

Сатуучу, таене, таята, элүү.

2. Чекиртердин ордуна орус тилиндеги: а) **мой, моя, моё;**
б) **его, её** деген сөздөрдү алмаштыруучу мүчөлөрдү койгула,
котормосун жазгыла.

А: карындаш...—

Б: эже... —

бөбөк...—

байке...—

таята...—

апа...—

3. Сөздөргө -да мүчөсүн (же анын варианттарын) улагыла,
котормосун жазгыла.

А: мектеп + ... — ...

Б: китепкана + ... — ...

бейтапкана + ... — ...

дарыкана + ... — ...

бала бакча + ... — ...

университет + ... — ...

4. 2- жана 3-көнүгүүлөрдөгү сөздөрдү катыштырып, сүйлөм
түзүп жазгыла.

Үлгү: а) **Менин карындашым мектепте окуйт.**

б) **Анын эжеси китепканада иштейт.**

5. Таблицадагы маалыматтар боюнча текст түзгүлө.

чоң атам	Чаланбай	67 жашта
чоң апам	Күлсүн	58 жашта
атам	Канат	32 жашта
апам	Рита	26 жашта
карындашым	Селена	6 жашта
	Адамас	8 жашта

Бул ким?	
Анын аты ким?	
Нурбек ким болуп иштейт?	
Ал кайда иштейт?	

7. Өзүңөрдүн үй-бүлөңөр жөнүндө жазгыла.

8. Досундун үй-бүлөсү жөнүндө жазгын.

9. Тест.

1. Кыргыз алфавити канча тамгадан турат?

а) 33

б) 36

в) 31

2. Жоон үндүү тыбыштарды атагыла.

а) и, ы, у, ү

б) э, и, ө, ү

в) а, ы, о, у

3. Ичке үндүү тыбыштарды атагыла.

а) а, ы, у, о

б) э, и, ө, ү

в) а, э, о, ө

4. Созулма үндүүлөрдүн саны:

а) 8

б) 12

в) 6

5. «Коён» деген сөздө канча тыбыш бар?

а) 5

б) 6

в) 4

6. «Элүү» деген сөздө канча тыбыш бар?

а) 4

б) 5

в) 3

7. «Мама твоей мамы» сага ким болот:

а) чоң эне

б) таене

в) эже

8. «Мама твоего папы» сага ким болот:

а) карындаш

б) эже

в) чоң эне

9. «Папа твоей мамы» сага ким болот:

а) таята

б) таяке

в) байке

10. «Папа твоего папы» сага ким болот:

а) байке

б) чоң ата

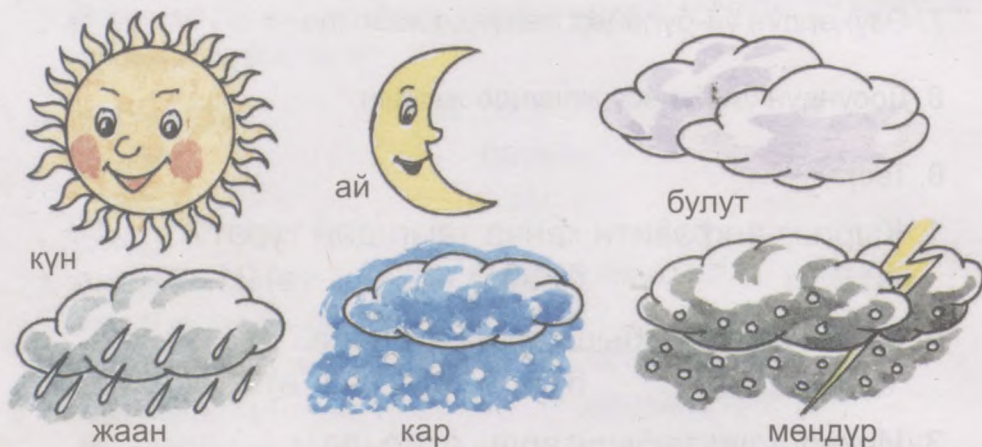
в) таята

3-ЦИКЛ. ЖЫЛ МЕЗГИЛДЕРИ. КҮЗ МЕЗГИЛИ.

Жыйырма биринчи сабак. Аба ырайы

Урок 21. Погода

1. Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

аба ырайы – погода

бүгүн – сегодня

суук – холодный

жылуу – тёплый

катуу – сильный

салкын – прохладный

ысык – жаркий

аптанын күндөрү – дни недели

2. Керектүү табыштарды коюп, көчүрүп жазгыла.

К...н, ж...н, м...нд...р.

3. Созулма [а :] жана кыска [а] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.
Сөздөрдө канча тамга жана тыбыш бар экенин айтып бергиле.

Жан – жаан, шар – шаар, жак – жаак, мал – маал.

4. Табышмакты тапкыла.

Тоодон топ түштү,
Буту-колу жок түштү.

(м . . . . р)

С горы скатился
Без рук, без ног,
маленький комок.

– Бүгүн аба ырайы кандай?

– Бүгүн аба ырайы суук.

6. **Жылуу, салкын, ысык** деген сөздөрдү пайдаланып, үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Таблица боюнча аптанын күндөрүн атагыла.

Дүйшөмбү
Понедельник

Шейшемби
вторник

Шаршемби
.....

Бейшемби
.....

Жума
.....

Ишемби
.....

Жекшемби
.....

8. Ырды көркөм окугула.

Булут

Жамгырды жыйнап,
Төмөндөйм, чөгөм.
Суу сурап турган,
Талаага төгөм.

төмөндөйм – опускаюсь

сурап турган – просит (воду)

талаага төгөм – поливаю поля

Чаңкайтып тийсе,
Күн нурун жабам.
Эмгегим менен,
Элиме жагам.

эмгегим менен – своим трудом

элиме жагам – нравлюсь я народу

Ш. Садыбакасов

1. Аба ырайына тийиштүү 7–9 сөз жазгыла.

2. Аптанын күндөрүн билип алгыла, кыргыз тилиндеги аталыштарын жатка үйрөнгүлө.

1. Жат жазуу. Созулма үндүүлөр катышкан сөздөрдө канча тамга жана тыбыш бар?

Жан – жаан, шар – шаар, жак – жаак, мал – маал.

2. Сүрөттөрдө эмне тартылган? Айтып бергиле.

3. Сүйлөмдөрдү эске туткула!

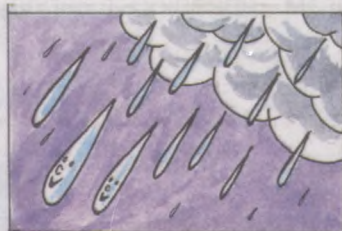
Күн тийип турат.

Шамал согуп жатат.

Кар жаап жатат.

Жаан жаап жатат.

Ай тийип турат.

Акылай:

– ...?

Азат:

– Бүгүн аба ырайы суук,
жаан жаап жатат.

5. Сүйлөмдөрдү пайдаланып, өз ара диалог түзгүлө.

Күн тийип турат. Шамал согуп жатат.

Кар жаап жатат.

6. Сөздөргө туура келген сөз айкаштарын тапкыла.

Күн
Кар
Шамал
Жаан
Мөндүр

согуп жатат
тийип турат
жаап жатат

7. Табышмакты тапкыла.

Буту жок, басат.

Канаты жок, учат.

Нет крыльев, но летает.

(б . л . .)

1. 6-көнүгүүнү жазгыла. Мисалы: Күн тийип турат.

2. 3-көнүгүү боюнча жаратылыш кубулуштары жөнүндө айтып бергиле.

1. [а:, у:, ү:] созулма үндүүлөр катышкан сөздөрдү окуп чыккыла.
 Сөздөр канча тамга, канча тыбыштан турат?

Саат, жаан, жылуу, суук, күчтүү.

2. Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

кыш

жаз

жай

күз

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

кышында – зимой

кар эрийт – тает снег

жазында – весной

күн ысыйт – день жаркий

жайында – летом

күзүндө – осенью

тез-тез жаан жаайт –

часто идет дождь

3. Тапшырманы үлгү боюнча аткаргыла.

Эмне?

Качан? (Когда?)

Үлгү:

Кыш

кышында

Жаз

...

Жай

...

Күз

...

4. Сүйлөмдөрдү кыргыз тилине которгула.

Зимой погода холодная. – ...

Дует холодный ветер. – ...

Часто идёт снег. – ...

5. Каармандарды эстегиле. Алар эмне жөнүндө сүйлөшүп жатышат?

Чебурашка:	– Чыпалак бала, азыр жылдын кайсы мезгили?
Чыпалак бала:	– Азыр күз мезгили
Чебурашка:	– Чыпалак бала, күзүндө аба ырайы кандай болот?
Чыпалак бала:	– Күзүндө аба ырайы суук болот. Тез-тез жаан жаайт. Катуу шамал согот.

6. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Текстти көркөм окугула жана которгула.

Жыл мезгилдери

Бир жыл төрт мезгилге **бөлүнөт** (делится): кыш, жаз, жай, күз.

Ар бир (в каждом) мезгилде үч ай болот. Ар бир **ай** (месяц) 30 -31 күндөн турат. **Ал эми** (ну, а) бир айда 4 **апта** (недели) бар.

Бир аптада 7 күн болот.

1. 4-көнүгүүнү жазгыла.
2. Диалогду жаттагыла.

Жыйырма төртүнчү сабак. Тегеренген төрт мезгил

Урок 24. Круговорот времён года

1. Сөздүк жат жазуу.

Жайында, күзүндө, жаан, жылуу, аба ырайы.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

кечээ – вчера

эртең – завтра

жер-жемиштер бышат – спеют
ягоды

байчечекей кардын астынан

башбагат – выглядывает из-
под снега подснежник

2. Сүйлөмдөрдө жылдын кайсы мезгили жөнүндө айтылат?

А) Аба ырайы салкын. Тез-тез жаан жаайт.

Катуу шамал согот.

Б) Аба ырайы суук. Тез-тез кар жаайт.

Катуу шамал согот.

В) Аба ырайы ысык. Жер-жемиштер бышат.

3. Созулма [э:] жана кыска [э] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.

Эр – ээр¹, ме – мээ, тек – тээк.

4. Керектүү тыбыштарды коюп, сөздөрдү жазгыла.

Кеч..., б...г...н, эрте..., аптанын к...ндөр...

5. Кечээ кайсы күн эле? Бүгүнкү? Эртең кайсы күн болот?

Кечээ вчера	Бүгүн сегодня	Эртең завтра
...	Дүйшөмбү	...
Шейшемби	...	...
...	...	Шаршемби
Жекшемби	...	...
...	...	Жума
...	Ишемби	...
Дүйшөмбү	...	...

6. Чыпалак бала менен Чебурашка эмне жөнүндө сүйлөшүп жатышат? Диалогду окугула.

Чебурашка:	<i>Чыпалак бала, азыр жылдын кайсы мезгили?</i>
Чыпалак бала:	<i>Азыр жаз мезгили.</i>
Чебурашка:	<i>Жазында аба ырайы кандай болот?</i>
Чыпалак бала:	<i>Жазында аба ырайы жылуу болот. Кар эрийт. Байчечекей кардын астынан башбагат.</i>

7. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

8. Г. Эсенгулованын «Жамгыр жаады» деген ырын окугула.

Ойнойм десем мен эшикке,
Апам сөзгө көнбөдү.
Ыйласам да, кыйнасам да,
Такыр көңүл бөлбөдү.

Кайырма:

Тып-тып,тып-тып, тып –тыпылдап,
Жамгыр жаады эшикке,
Тып-тып,тып-тып, тып –тыпылдап,
Чуркап келсем и-ий эшикке.

ойнойм десем мен эшикке – играть хочу на улице
такыр көңүл бөлбөдү – не обращает внимание
апам сөзгө көнбөдү – мама не разрешает
ыйласам да – хоть и плачу я

1. Жайында аба ырайы кандай болорун жазгыла.
2. Ырды жаттагыла, ырдап жүргүлө.

Урок 25. Золотая осень

1. Сөздүк жат жазуу.

Эр – ээр, ме – мээ, кечээ¹.

Сөз айкаштарын эсиңерге туткула.

Жалбырактар саргаят, түшөт. – Листья желтеют, опадают.
Күн кыскарат, түн узарат. – Ночь становится длиннее, день короче.
Келгин куштар жылуу жакка учушат. – Перелетные птицы улетают в тёплые края.

Талаада түшүм жыйналат. – На полях собирается урожай.

2. Сөз айкаштарды толуктап жазгыла.

Жалбырактар ..., күн ..., түшүм ....

3. Ар бир сүрөткө туура келүүчү сүйлөмдөрдү тандагыла.

а) Талаада түшүм жыйналат.

в) Жалбырактар саргаят, түшөт.

б) Келгин куштар жылуу жакка учушат.

г) Тез-тез жамгыр жаайт.

Чыпалак бала:	<i>Чебурашка, кышында аба ырайы кандай болот?</i>
Чебурашка:	....
Чыпалак бала:	<i>Жазында аба ырайы кандай?</i>
Чебурашка:	....
Чыпалак бала:	<i>Жайында аба ырайы кандай?</i>
Чебурашка:	....
Чыпалак бала:	<i>Күзүндө аба ырайы кандай?</i>

6. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Чайнвордду тапкыла.

Ж   б   т а р

с   г   т

к   г

к   ш   р

8. Текстти окуп чыгып, которгула.

Алтын күз

Күзүндө аба ырайы суук. Тез-тез жамгыр жаайт. Катуу шамал согот. Күн кыскарат, түн узарат. Жалбырактар саргаят, түшөт. Келгин куштар жылуу жакка учушат. Талаада түшүм жыйналат.

Күз айлары: **аяк оона** – сентябрь, **тогуздун айы** – октябрь, **жетинин айы** – ноябрь.

- 2-көнүгүүнүн сөз айкаштарынан сүйлөмдөрдү түзүп, жазгыла.
- «Алтын күз» деген текстти айтып бериле.

Жыйырма алтынчы сабак. Өзүңдү текшер

Урок 26. Проверь себя

1. Жат жазуу.

2. Сүрөттөрдү карап, жаратылыш кубулуштары жөнүндө жазгыла.

Понедельник

Среда

Четверг

Вторник

Воскресенье

Пятница

Суббота

4. Суроолорго жооп бергиле.

Кышында аба ырайы кандай болот?

Жазында аба ырайы кандай болот?

Жайында аба ырайы кандай болот?

Күзүндө аба ырайы кандай болот?

5. Сүйлөмдөрдү толуктагыла.

Алтын күз

Күзүндө аба ырайы... Тез-тез ... жаайт. Катуу ... согот. ... кыскарат, ... узарат. ... саргаят, түшөт. ... жылуу жакка учушат. Талаада түшүм жыйналат.

Күз айлары: **аяк оона – ..., тогуздун айы – ..., жетинин айы – ....**

4-ЦИКЛ. МЕНИН ИШ КҮНҮМ

Жыйырма жетинчи сабак. Убакыт

Урок 27. Время

Учимся говорить время по-кыргызски

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

убакыт – время

саат – часы

ыракмат – спасибо

саат канча болду? – который час?

1. Саатын жебеси көрсөтүп турган убакытты жазгыла.

Саат канча болду?

А: Саат бир болду

(7:00)

(12:00)

(8:00)

Б: Саат бир жарым болду

(7:30)

(12:30)

(8:30)

2. Убакытты сан менен жазгыла.

Мисалы: Саат эки болду. – 2:00

А: Саат эки болду. -...

Саат алты болду. -...

Саат эки жарым болду. -...

Саат жети жарым болду. -...

Б: Саат сегиз болду. - ...

Саат он болду. - ...

Саат сегиз жарым болду. -...

Саат он жарым болду. - ...

с

к

б

4. Диалогду окугула.

Азат:	Акылай:
– Салам, Акылай.	– Салам, Азат.
– Акылай, саат канча болду?	– Саат жети болду.
– Чоң ыракмат.	– Эч нерсе эмес.

5. «Саат канча болду? Чоң ыракмат, айтып коюңузчу» деген сүйлөмдү жана сөз айкаштарын колдонуп, үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Макалдарды көркөм окугула.

Убакыт алтындан кымбат.

Время дороже золота.

Убакыт – учкан куш.

Время – летящая птица.

7. Убакыт жөнүндө орусча кандай макалдарды билесиңер?

1. 2-б көнүгүүнү жазгыла.

2. Убакыт жөнүндө сүйлөшкүлө.

Жыйырма сегизинчи сабак. Саат канчада?

Урок 28. Во сколько?

1. -да мүчөсүн (же анын варианттарын) кайсы учурларда пайдаланабыз жана ал эмнени көрсөтүп турарын айтып бергиле. (дарыкана+да, мектеп+те, дүкөн+дө).

Эсиңерге туткула!

Канчада? Во сколько? (окончание **-да** и его варианты могут указывать на время, когда происходит действие.)

алты+**да** – **в** шесть

беш+**те** – **в** пять

2. Сөздөргө -да мүчөсүн (же анын варианттарын) улагыла.

Эки+ ...	Бир+ ...	Үч+ ...
Алты+...	Сегиз+ ...	Төрт+ ...
Жети+ ...	Тогуз+ ...	Беш+ ...

3. Сааттын жебеси көрсөтүп турган убакытты жазгыла.

Саат канчада?

А: Саат бир+**дө**

(9:00)

(12:00)

(3:00)

Б: Саат бир
жарым+**да**

(9:30)

(12:30)

(3:30)

4. Табышмакты тапкыла.

Буту жок – жүрөт,
Тили жок – сүйлөйт.

(сАт)

5. Убакытты сан менен жазгыла.

Мисалы: Саат эки+де. – в 2:00

А: Саат экиде –	Саат алтыда –
Саат эки жарымда –	Саат жети жарымда –
Б: Саат сегизде –	Саат ондо –
Саат сегиз жарымда –	Саат он жарымда –

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

Саат канчада? – Во сколько?

тур – вставай

жат – ложись

турам (мын) – я встаю

жатам (мын) – я ложусь

6. Диалогду ролго бөлүп окугула.

Чыпалак бала:	Акылай:
– Акылай, сен саат канчада тура сың ?	– Мен саат жетиде тура мын .
	– Чыпалак бала, сен саат канчада жата сың ?
– Мен саат ондо жата мын .	

7. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

8. Сөздөрдү орус тилине которгула.

Үлгү: тура**мын** – я встаю; тура**сың** – ты встаёшь

Тура**мын** – ...

тура**сың** – ...

Жата**мын** – ...

жата**сың** – ...

1. 5-б көнүгүүнү жазгыла.

2. Диалогду жаттагыла.

Жыйырма тогузунчу сабак. Мектепке эрте барамын

Урок 29. В школу рано я иду

1. Эсиңерге туткула!

Каякка? Куда? (указывает на направление действия)

-г	а	→	-к	а
	е			е
	о			о
	е			е

дарыкана+**га** – **в** аптеку

класс+**ка** – **в** класс

2. Сөздөргө -га мүчөсүн (же анын варианттарын) улагыла.
Сөз айкаштарын которгула.

Мисалы: китепкана+**га** – в библиотеку.

А: мектеп + ... – ...

үй + ... – ...

театр + ... – ...

Б: ашкана + ... – ...

дүкөн + ... – ...

музей + ... – ...

3. Сүрөттөрдөгү көрсөтүлгөн убакытта эмне кыларыңарды жазгыла.

7:00

7:30

12:00

22:00

Саат жети+де
тура**м**.

.....

4. Макалды окуп, эсиңерге туткула.

Эрте жатып, кеч турган,
Эринчээктин белгиси.

бар – иди

барамын – я иду

кел – приходи

келемин – я прихожу

эрте жатып, кеч турган – рано ложиться и поздно вставать

эринчээктин белгиси – признаки лени

Чыпалак бала Акылайдан эмне жөнүндө сурап жатат?
Диалогду ролго бөлүп окугула.

Чыпалак бала:	Акылай:
– Акылай, сен саат канчада мектепке барасың?	– Мен саат жети жарымда мектепке бара <u>мын</u> .
– Акылай, сен саат канчада үйгө келесиң?	– Мен саат он экиде үйгө келе <u>мин</u> .

6. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Сөздөрдү орус тилине которгула.

барамын – ...

барасың – ...

келемин – ...

келесиң – ...

8. Азаттан канчада турарын, мектепке канчада барарын, мектептен качан келерин, канчада уктаарын сурагылачы.

Мисалы: Азат, сен саат канчада турасың?

1. 8-көнүгүүнү жазгыла.

2. Диалогду жаттагыла.

Отузунчу сабак. Менин иш күнүм

Урок 30. Мой рабочий день

1. Созулма [э :] жана кыска [э] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.

Эринчээк, эмгекчил, эрте, кечээ.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

жуу – мой

жууна**мын** – я умываюсь

ич – пей

тамакты иче**мин** – я кушаю

түшкү тамакты иче**м** – я обедаю

2. Керектүү тыбыштарды, мүчөлөрдү коюп жазгыла:

ж...намын, тамакты иче..., ...йгө келе....

3. Чайнвордду тапкыла.

Т					Т	

И			М		

Ж					М		

4. Сүйлөмдөрдөгү чекиттердин ордуна мүчөлөрдү улап жазгыла.

Мен саат жети+ ... тура...

Мен саат жети жарым+ ... мектеп+ ... бара...

Мен саат он эки+ ... үй+ ... келе...

Мен саат он+ ... уктай+ ...

5. 4-көнүгүү боюнча суроо-жоопко машыккыла.

Мисалы: – Сен саат канчада тура**сың**?

– Мен саат жетиде тура**мын**.

6. Макалды окугула, эсиңерге туткула!

Эрте турган, кеч жаткан,
Эмгекчилдин белгиси.

Кто любит трудиться,
Тот рано встает и поздно
ложится.

7. Диалогду ролго бөлүп окугула.

Акылай:

– Азат, сен саат канчада
турасың, жуунасың,
тамак ичесиң?

Азат:

– Мен саат 7+де
турамын, жуунамын,
7.30+да тамак ичемин.

8. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

9. Текстти көркөм окуп, которгула.

Менин иш күнүм

Менин атым – Азат. Мен сегиз жаштамын, экинчи класс-
та окуймун. Мен саат 6.30да турамын, жуунамын, саат 7де
тамак ичемин. Анан мектепке барамын, саат 12де үйгө ке-
лем, түшкү тамакты ичемин. Кечки саат 10до жатамын.

1. Өзүңөрдүн иш күнүңөр жөнүндө жазгыла.
2. Макалды жатка айткыла.

Отуз биринчи сабак. Оку, иште, эринбе

Урок 31. Учись, работай, не ленись

1. Созулма [о :] жана кыска [о] үндүүлөр катышкан сөздөрдү окугула.

Бор – боор, ток – тоок, кон – коон.

2. **-да** же **-га** мүчөлөрүн улап жазгыла.

Каякта? Где? (место действия)	Каякка? Куда? (направление действия)
мектеп+ ...	мектеп+ ...
үй+ ...	үй+ ...
дүкөн+ ...	дүкөн+ ...
китепкана+ ...	китепкана + ...

3. Кашааны ачып, сүйлөмдү туура түзгүлө.

Мисалы:

Мен мектеп+те (барамын, окуймун).

– **Мен мектеп+те окуймун.**

1. Мен мектеп+те (барамын, окуймун).

2. Мен мектеп+ке (барамын, окуймун).

3. Мен үй+ ге (келемин, иштеймин).

4. Мен үй+ дө (келемин, иштеймин).

4. Сүрөт боюнча алгач сен эмне кыларыңды айтып бер.

эртең мененки тамакты иче**мин** – завтракаю
 кечки тамакты иче**мин** – ужинаю
 эринбе – не ленись

5. Диалогду ролго бөлүп окугула.

Сезим:	Атай:
– Атай, сен эртең мененки тамакты саат канчада иче сиң ?	– Мен эртең мененки тамакты саат жетиде иче мин .
– А кечки тамакты саат канчада иче сиң ?	– Мен кечки тамакты саат алтыда иче мин .

6. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Атай Сезимден сурап жатат. Анын ордуна жооп бергиле.

- Сезим, сен саат канчада турасың?
- Эртең мененки тамакты саат канчада ичесиң?
- Саат канчада мектепке барасың?
- Сен саат канчада үйгө келесиң?
- Сен саат канчада кечки тамакты ичесиң?
- Сен саат канчада жатасың?

8. «Тилегим» деген ырды көркөм окугула, мугалим менен бирге орус тилине которгула.

Тилегим

Окуп жаткан убагым,
 Улуу сөзүн угамын.
 Билим алып чоңойсом,
 Элге кызмат кыламын.

Ж. Кенчиев

улуу сөзүн угамын – буду
 слушать я слова (учителя)
 чоңойсом – когда вырасту
 элге кызмат кыламын – буду
 служить народу

1. 7-көнүгүүнүн жообун жазгыла.
2. 8-көнүгүүдөгү ырды окуп, жаттагыла.

Отуз экинчи сабак. Чыпалак баланын иш күнү

Урок 32. Рабочий день Чыпалак бала

1. Жат жазуу.

Бор, боор, тоок, ток, коон, жалкоо.

Сөздөрдү эске туткула:

ал – он (она)

барат – он(она) идёт

турат – он(она) встаёт

келет – он(она) придёт

жуунат – он(она) умывается

жатаат – он(она) ложится спать

тамак ичет – он(она) кушает

2. Кашааны ачып, сүйлөмдү туура түзгүлө.

Мисалы: Ал мектепке (барамын, барат).

– *Ал мектепке барат.*

Ал мектепке (барамын, барат).

Ал саат жетиде (турамын, турат).

Ал саат ондо (жатаат, жатамын).

Ал саат экиде үйгө (келемин, келет).

Ал саат сегизде кечки тамакты (ичемин, ичет).

3. Созулма [ө :] жана кыска [ө] үндүү тыбыштары катышкан сөздөрдү окугула.

Көр – көөр, көп – көөп, көн – көөн.

4. Сүрөттөр боюнча 5-көнүгүүнүн суроолоруна жооп бергиле.

6:00

6:30

7:00 (18:00)

5. Суроолорго жооп бергиле.

Чыпалак бала саат канчада турат, жуунат, тамак ичет?

Чыпалак бала саат канчада мектепке барат?

Чыпалак бала саат канчада кечки тамакты ичет?

Чыпалак бала саат канчада жатат?

6. Бири-бириңерден иш күнүңөр жөнүндө сурап, билип алгыла.

7. Парталаш коңшуңардын иш күнү жөнүндө айтып бергиле.

8. Диалогду окугула.

Акылай:	Мугалим:
– Агай, кечиресиз, кирүүгө уруксатпы? (Учитель, извините, можно войти?)	– Уруксат, кир (Можно, войди).

9. Ырды окугула, обону менен ырдагыла.

Бактылуу балалык

Ай чыкты карачы,
Айдан биз жаралдык.
Ай нуру төгүлгөн,
Алтындай балалык.

Күн чыкты карачы,
Күндөн биз жаралдык.
Күн нуру төгүлгөн,
Күмүштөй балалык.

1. Досуңардын иш күнү жөнүндө жазгыла.
2. Ырды ырдап жүргүлө.

Отуз үчүнчү сабак. Бош убактым

Урок 33. Свободное время

1. Сөздүк жат жазуу.

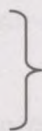
Көр – көөр, көп – көөп, көн – көөн.

2. Сүрөттөр боюнча бош убакта ким эмне кылары жөнүндө айтып бергиле.

Сөз айкаштарын эске туткула:

футбол
теннис
хоккей
компьютер

ойной**мун**

телевизор көрө**мүн** – смотрю телевизор
музыка уга**мын** – слушаю музыку
китеп окуй**мун** – я читаю

3. Сөз айкаштарын түзүп, көчүрүп жазгыла.

Футбол ..., телевизор ..., музыка ....

4. [а:, о:, у:, ө:, ү:, э:] созулма үндүүлөр катышкан сөздөрдү эстегиле.

6. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

7. Чайнвордду тапкыла.

O					M		

8. Текстти көркөм окугула жана орус тилине которгула.

Бош убактым

Менин атым – Азат. Дүйшөмбү күнү мен бош убактымды досторум менен өткөрөм, балдар менен стадиондо хоккей ойноймун. Шейшемби күнү мен «Карвен клубга» тенниске барамын. Кечинде сабактан кийин компьютерде ойноймун жана музыка угамын.

1. Өзүңөрдүн бош убактыңар жөнүндө жазгыла.

Отуз төртүнчү сабак. Чыпалак бала футбол ойнойт

Урок 34. Чыпалак бала играет в футбол

1. Таза жазуу.

Саат, тоок, окуу, ээр, сөөк, күү.

Сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

футбол
теннис
хоккей
компьютер

ойнойт

телевизор көрөт – (он, она) смотрит телевизор

музыка угат – (он, она) слушает музыку

китеп окуйт – (он, она) читает книгу

2. Сөз айкаштарын кыргыз тилине которгула.

Я играю в теннис.

Он играет в теннис.

Я слушаю музыку.

Она слушает музыку.

Я читаю книгу.

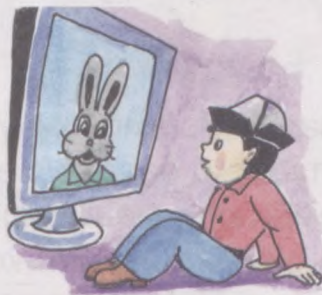
Он читает книгу.

3. Сүрөттөр боюнча Чыпалак бала эмне кылып жатканын айтып бергиле.

Мисалы: Дүйшөмбү күнү Чыпалак бала футбол ойнойт.

дүйшөмбү

шейшемби

шаршемби

бейшемби

жума

ишемби

жекшемби

4. Акылай менен Азаттын диалогун окугула.

Азат:	Акылай:
Акылай, Чыпалак бала бош убактысын кандай өткөрөт?	Чыпалак бала футбол, хоккей, теннис ойнойт.

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Ырды көркөм окугула.

Талаага чык, бол!
Ойнойбуз футбол.
Булчундар чыңалып,
Машыксын бут, кол.

Жакшы оюн футбол,
Упайын ут, бол.
Дарбаза оозунда,
Эң илгир куш бол.

булчундар чыңалып – пусть мускулы укрепятся
машыксын – упражняйся
упайын ут – давай выиграй
эң илгир куш бол – будь ловкой птицей

1. Досуңардын бош күнү жөнүндө айтып бергиле.
2. Ырды жаттагыла.

Отуз бешинчи—отуз алтынчы сабак. Өзүңдү текшер

Урок 35–36. Проверь себя

1. Сөздүк жат жазуу.

Саат, убакыт, иш күнүм, бош убактым.

2. Суроого жооп бергиле: **Саат канча болду?**

(3:00)

(5:00)

(2:30)

(9:30)

3. Суроого жооп бергиле: **Саат канчада?**

(3:00)

(5:00)

(2:30)

(9:30)

4. Тапшырманы үлгү боюнча аткаргыла.

Үлгү: Мен саат жети + **де** тура + **мын**

Мен саат жети + ... тура + ...

Сен саат жети + ... тура + ...

Ал саат жети + ... тура + ...

Мен саат жети жарым + ... мектеп + ... бара + ...

Сен саат жети жарым + ... мектеп + ... бара + ...

Ал саат жети жарым + ... мектеп + ... бара + ...

5. Жоопторго суроо бергиле.

– ...

– Мен саат алтыда турамын, жуунамын, тамак ичемин.

– ...

– Чыпалак бала саат жетиде мектепке барат.

– ...

– Мен саат бирде үйгө келемин.

– ...

– Чыпалак бала саат ондо жатат.

6. Өзүңдүн иш күнүң жөнүндө айтып бер.

7. Классташыңдын иш күнү жөнүндө айтып бер.

8. Сүрөттөр боюнча суроолорго жооп бергиле:

Сен бош убактыңды кандай өткөрөсүң?

9. Сүрөттөр боюнча суроолорго жооп бергиле:

Азат бош убактысын кандай өткөрөт?

5-ЦИКЛ. ОЮНЧУКТАР.

Отуз жетинчи сабак. Оюнчуктар

Урок 37. Игрушки

Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

оюнчук – игрушка

оюнчуктар – игрушки

чоң – большой

кичинекей – маленький

эски – старый

жаңы – новый

жумшак – мягкий

кооз – красивый

катуу – твёрдый

тоголок – круглый

1. Сөз айкаштарын жазып алгыла.

Кооз куурчак¹, кичинекей күчүк¹.

2. Жаңы сөздөрдү пайдаланып, сөз айкаштарын түзгүлө.

Эсиңерге туткула!

Предлог (жандооч)

«С»

с куклой

«менен»

куурчак менен

Я играю с куклой.

Мен куурчак менен ойноймун.

3. Диалогду окугула.

– Азат, сен кайсы оюнчуктар менен ойнойсуң?

– Азат, с какими игрушками ты играешь?

– Мен топ менен ойноймун.

– Я играю с мячом.

4. Бири-бириңерден кайсы оюнчуктар менен ойной турганыңарды сурагыла.

5. Текстти көркөм окуп, которгула.

Менин атым – Аман. Мен сегиз жаштамын. Менин оюнчуктарым көп. Бирок мен «Лего» менен ойноймун.

«Лего» абдан кызыктуу оюн (очень интересная игра).

1. Жакшы көргөн оюнчугунду алып келип, ал жөнүндө айтып бер.

2. Жаңы сөздөрдү жаттап алгыла.

Отуз сегизинчи сабак. Сезимдин куурчагы

Урок 38. Кукла Сезим

1. [к] жана [к'] тыбыштары катышкан сөздөрдү туура айтканга көнүккүлө.

Кый – кий¹, кыйын – кийин, кыйык – кийик, кул – күл.

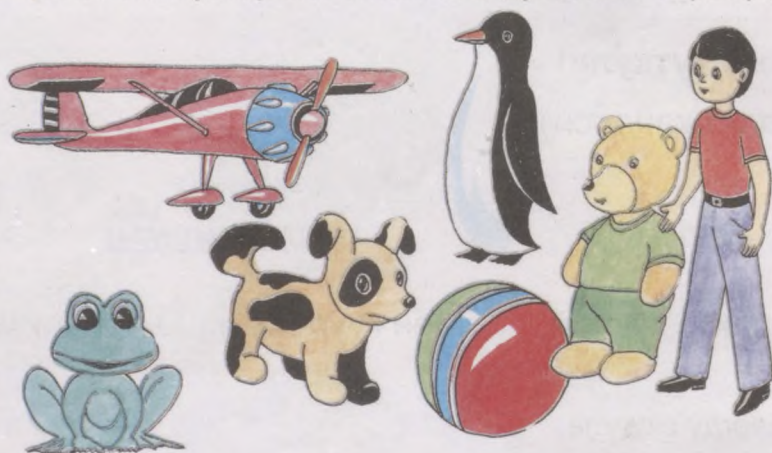
Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

куурчак – кукла

ойногонду жакшы көрөмүн – люблю играть

бака – лягушка

2. Кайсы оюнчуктар менен ойногонду жакшы көрөсүң?

Үлгү: Мен **пингвин менен ойногонду** жакшы көрөмүн.

3. «Тапкылачы» деген оюн. Алып баруучу оюнчукту катат, балдар суроолорду берип, эмне экенин табуу аракетинде болушат.

Мисалы: Бул бакабы? - ...

Эсиңерге туткула! Ким+дер? Эмне+лер?

Окончания множественного числа.

-л	а	р	→	-Д	а	р	→	-Т	а	р
	е				е				е	
	о				о				о	
	ө				ө				ө	

бака+лар

кыз+дар

куурчак+тар

үй+лөр

дептер+лер

4. Төмөнкү сөздөргө -лар мүчөсүн улагыла:

чүкө + ...

пингвин + ...

мамалак + ...

машине + ...

кеме + ...

топ + ...

5. Сезим менен Сашанын диалогун окугула.

Сезим:

Саша:

– Саша, **сенде** кандай оюнчуктар бар?

– **Менде** эки чоң **поезд**, беш кеме жана бир кичинекей **мамалак** бар.

6. Сезимдин суроосун Сашанын атынан бергиле.

7. 5-көнүгүүдөгү Сашанын жообундагы белгиленген сөздөрдү көптүк түрдө айткыла.

8. Текстти окугула жана которгула.

Сезимдин куурчагы

Сезим – кичинекей кыз. Ал беш жашта. Сезимдин куурчагы бар.

Анын аты – Алина. Куурчак абдан кооз. Ал сүйлөйт, ырдайт.

Сезимге куурчагы абдан жагат.

1. Силерде кандай оюнчуктар бар экенин көптүк түрдө жазгыла.
2. Текстти окуп, айтып бергиле.

Отуз тогузунчу сабак. Түстөр

Урок 39. Цвета

1. [к] жана [к'] тыбыштары катышкан макалдарды окугула.

Көптүн көзү¹ көрөгөч. Калк¹ айтса калп айтпайт.

Келгиле, түстөрдү эске түшүрөлү.

ак

боз

жашыл

көк

кызыл

кара

сары

күрөң

2. Төмөнкү үлгү боюнча 5 сөз айкашын жазгыла.

Үлгү: ак коён;

3. «Түстөр» деген оюн. Алып баруучу түстү атайт, балдар өздөрүнүн бул түстөгү кандай оюнчугу бар экенин айтышат.

– Том, сага бул оюнчук жагабы?	– Том, тебе нравится эта игрушка?
– Ооба, мага бул оюнчук жагат. (– Жок, мага бул оюнчук жакпайт).	– Да, мне нравится эта игрушка. (– Нет, мне не нравится эта игрушка.)

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Силерге жаккан же жакпаган оюнчуктар жөнүндө айткыла.

Үлгү: Мага ак коён жагат. (Мага ак коён жакпайт.)

1. Мага ак коён...
2. Мага боз вертолёт...
3. Мага жашыл бака...
4. Мага көк кеме...
5. Мага кызыл топ...
6. Мага кара машине...

7. А. Белекованын «Куурчагым» деген ырын көркөм окугула.

Ананайын куурчагым,
Огороддо буурчагың.
Терип жейли жүрө гой,
Ачып кетти курсагың.

Анан үйгө баралы,
Жөжөлөрдү багалы.
Жөжүрөгөн эмени,
Илип кетет кулаалы.

1. 6-көнүгүүнү жазгыла.
2. Ырды көркөм окугула.

6–7 ЦИКЛ. ҮЙ ЖАНЫБАРЛАРЫ. КЫШ МЕЗГИЛИ.

Кыркынчы сабак. Үй жаныбарлары

Урок 40. Домашние животные

1. [л] жана [л'] тыбыштары катышкан сөздөрдү окугула.

Кол – көл, кул – күл, мал, тил.

2. Белгиленген сөздөрдүн айтылышын жазгыла.

Үлгү: кул – [к у л]; күл – [к'ү л'].

Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

мүйүз – рога

мүйүздүү – рогатый

чөп жейт – кушает траву

эт жейт – кушает мясо

сүт берет – даёт молоко

3. Мааниси боюнча туура келген сөздөрдү коюп, сөз айкаштарын жазгыла.

... сүт берет.

... эт жейт.

Родственные слова: эчки – эчкидей – эчкилер – эчкиде
(коза – как коза – козы – у козы)

Общая часть родственных слов называется **корнем** (уңгу).

Мисалы: **төө** – **төөдөй** – **төөлөр** – **төөдө**:

төө – **уңгу** (корень)

-дөй, -лөр, -дө – **мүчөлөр** (окончания)

Үлгү: **төөлөр**² – **төө** + **лөр**: — + □

4. Бир уңгулуу сөздөрдүн тобун жазгыла.

*Балык, коён, **балыктар**², мүйүз, коёндор, мүйүздүү.*

5. Текстти окугула. Бир уңгулуу сөздөрдү тапкыла жана жазып алгыла.

Шайлообек таякем кой, уй, эчки, бээ багат (держит).
Бул анын сарайы. Сарайда бээ турат. Бээнин кулуну бар.
Бээге таякем чөп салды.

6. Диалогду окугула.

Акылай:	Чыпалак бала:
– Бул кайсы жаныбар?	– Бул – эчки. Ал мүйүздүү жаныбар.

7. Жаныбарлардын сүрөттөрү менен үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

8. Төмөндөгү аныктамаларга туура келүүчү жаныбарлардын аттарын атагыла.

Эмне чөп жейт?

Эмне эт жейт?

Эмне сүт берет?

мышык
эчки
кой
чычкан
уй, ит

ит
балык
мышык
уй, коён
эчки

уй
мышык
ит, эчки
чычкан
коён

9. 8-көнүгүүнүн таблицалары боюнча төрт сүйлөм түзгүлө.

Үлгү: *Эчки чөп жейт, сүт берет.*

1. 9-көнүгүүнү жазгыла.

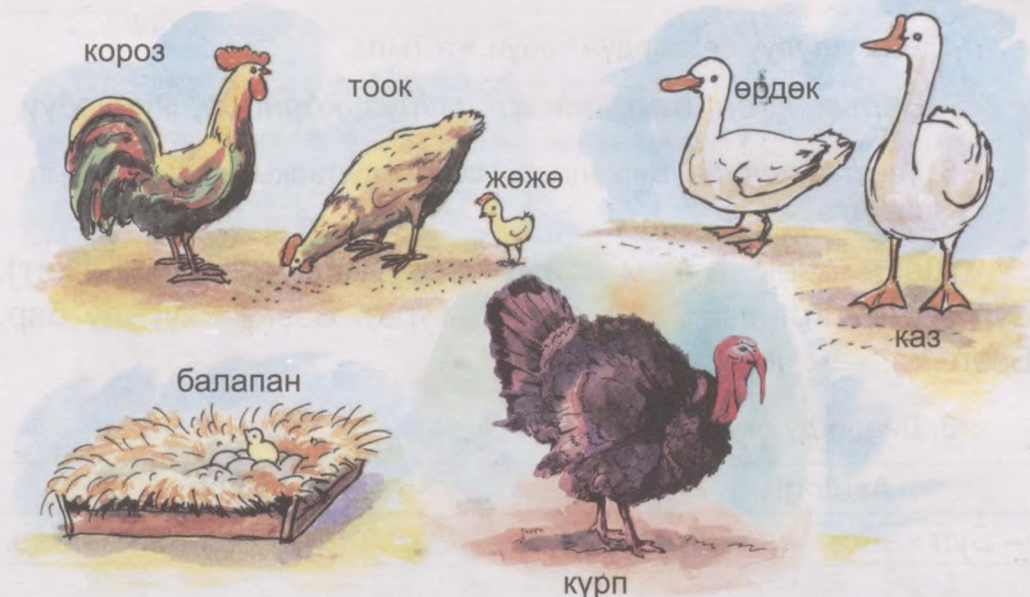
Кырк биринчи сабак. Үй канаттуулары

Урок 41. Домашние птицы

1. Жат жазуу.

Мал, тил, жайлоо, эл, бил.

Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

жумуртка – яйцо

бат чуркайт – быстро бегаєт

канаты бар – есть крылья

дан – зерно

жем – корм

курт-кумурскалар – насекомые

2. Бир уңгулуу сөздөрдүн тобун жазгыла.

Короз, **жөжө**¹, короздор, каздар, жөжөлөр, каз.

3. Сүйлөмдөрдү окугула. Бир уңгулуу сөздөрдү тапкыла жана жазып алгыла.

Бул тоок. Тооктун жөжөлөрү бар. Азат **тоокторго**² жем берет.

Акылай:	Чыпалак бала:
– Чыпалак бала, бул кайсы канаттуу?	– Бул – өрдөк. Ал сууда сүзөт.

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Төмөнкү аныктамаларга туура келген канаттууларды атагыла.

Эмне жумуртка берет?

короз
өрдөк
каз
тоок
жежө

Эмне сууда сүзөт?

короз
тоок
өрдөк
каз
күрп

Канаттуулар эмне жейт?

курт-
кумурскаларды
дан
эт
бал (мёд)

7. 6-көнүгүүдөгү сөздөр менен төрт сүйлөм түзгүлө.

Үлгү: Өрдөк сууда сүзөт, курт-кумурскаларды жейт.

8. «Весёлые гуси» ырынын котормосун окугула.

Шайыр каздар

Чоң энеге дайым,
Эки казы дайын.
Бири ак каз,
Бири бопбоз,
Экөө бирдей шайыр.

Тамандарын суулап,
Таза сууга жуунат.
Бири ак каз,
Бири бопбоз,
Экөө кандай куунак.

1. 7-көнүгүүнү жазгыла.
2. Ырды обону менен ырдагыла.

Кырк экинчи сабак. Төө жөнүндө

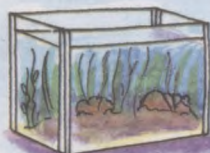
Урок 42. О верблюде

1. [н] жана [ң] тыбыштары катышкан сөздөрдү туура айтканга көнүккүлө.

Он – оң, тан – таң, мин – миң, чоң эне, тең.

2. Сүрөттөрдү карап, алар кайсы жаныбарларга таандык экенин айтып бергиле. Үлгү боюнча сүйлөм түзгүлө.

Үлгү: Уй сүт берет.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

Эмне кылат? – Что делает?

басат – ходит

учат – летает

учпайт – не летает

чуркайт – бегают

түсү ак – белого цвета

өркөч – горб

тыбыт – пух

анча чоң эмес – не очень большой

Тизесин жерге бүктөгөн – падает на коленки

3. Жаңы сөздөр менен сүйлөм түзгүлө.

Үлгү: Төө бат чуркайт.

Азат:	Чыпалак бала:
– Бул эмне?	– Бул – төө.
– Ал кандай жаныбар?	– Ал чоң, бир же эки өркөчү бар жаныбар.
– Ал эмне берет?	– Ал сүт, тыбыт берет.
– Ал эмне жейт?	– Ал тикенекти (колючку) жейт.
– Ал эмне кылат?	– Ал басат, чуркайт, жатат.

5. Таблицага карап, жаныбарлар жана канаттуулар жөнүндө сүйлөм түзгүлө.

Ал кандай ?

чоң, кичинекей,
анча чоң эмес,
күчтүү, мүйүзү
бар, жүнү бар

Ал эмне жейт?

чөп,
курт-
кумурскаларды,
дан, эт, бал

Ал эмне кылат?

басат, учат,
учпайт,
сүзөт,
чуркайт

Ал эмне берет?

эт, сүт, жумуртка
жүн, тыбыт

Ал кайда багылат (жашайт)?

үйдө, тоодо, короодо,
сарайда, сууда

6. Таблицаны пайдаланып, эки үй жаныбарын жана эки үй канаттуусун сүрөттөп жазгыла.

Үлгү: Бул – кой. Кой – үй жаныбары. Ал чөп жейт. Кой жүн, эт берет. Ал чуркайт, басат, жатат. Кой жайында жайлоодо², кышында сарайда багылат.

7. Төө жөнүндө ырды көркөм окугула.

Төө жөнүндө

Маң-маң, маң баскан.

Чуудаларын чаң баскан.

«Чөк» дегенде «бүк» деген,

Тизесин жерге бүктөгөн.

Элдики

1. 5-көнүгүүнү жазгыла. 2. Ырды жаттагыла.

Кырк үчүнчү сабак. Жылкы сүйөт баласын

Урок 43. Лошадь любит жеребёнка

1. Сөздүк жат жазуу.

Он, оң, миң, мин, тан, таң.

Сүрөттөр боюнча сабакта эмне жөнүндө сөз болорун айтып бергиле.

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

бээ баласы – кулун – детёныш кобылы – жеребёнок

уй баласы – музоо – детёныш коровы – телёнок

торопой – поросёнок

улак – козлёнок

мый – котёнок

күчүк – щенок

балапан – птенец

2. Сөз айкашын жазгыла.

Кой баласы² – козу.

Үлгү: бала – уңгу, -сы – мүчө.

Эсиңерге туткула!

Кимдин? (Кого?) Эмненин? (Чего? Чей? Чья? Чьё?)

Указывает на принадлежность предмета кому-либо или чему-либо.

-Н	Ы	Н	→	-Д	Ы	Н	→	-Т	Ы	Н
	и				и				и	
	у				у				у	
	ү				ү				ү	

мисалы: бээ+**н**ин,

кулун+**д**ун,

ит+**т**ин

3. Сөздөргө мүчөлөрдү улап жазгыла.

А: **Бээ** бала+сы – ...

Мышык бала + ... – ...

Эчки **баласы**² –

Б: Уй бала+ ... – ...

Ит бала+ ... – ...

Чочко бала+ ... – ...

Тоок бала+ ... – ...

4. Ырды көркөм окугула.

Жылкы сүйөт баласын
Кулунум деп,
Минсе, түшсө билбеген
Дулдулум деп.

Эчки сүйөт баласын
Улагым деп,
Таштан-ташка секирген
Чунагым деп.

Уй сүйөт баласын
Торпогум деп,
Караңгыда баспаган
Коркогум деп.

Ит сүйөт баласын
Күчүгүм деп,
Жерден мурдун албаган
Бучугум деп.

Т. Самудинов

1. 3-б көнүгүүнү жазгыла.

2. Ырды көркөм окугула.

Кырк төртүнчү сабак. Кыш мезгили

Урок 44. Зима

1. [г] жана [г'] тыбыштары катышкан сөздөрдү туура айтканга көнүккүлө.

Кыргыз – киргиз, тогуз – өгүз, карга – кереге.

2. Белгиленген сөздөрдүн айтылышын жазгыла.

Үлгү: кыргыз – [кыргыз], звук г – твёрдый;
киргиз – [к'ир'г'ис'], звук г' – мягкий

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

суулар тоңот – вода замерзает

туура келет – приходится

чана тебишет – катаются на санках

кардан киши жасашат – лепят снеговика

3. Кашааларды ачып, туура келүүчү сөздү тандап алгыла.

Балдар чана, лыжа, коньки (тебишет, жасашат).

Кардан киши (тебишет, жасашат). Жаңы жыл кыш күндөрүнө (багылат, туура келет).

4. Диалогду ролго бөлүп окугула.

Чебурашка:	– Акылай, азыр жылдын кайсы мезгили?
Акылай:	– Азыр кыш мезгили.
Чебурашка:	– Кышында аба ырайы кандай болот?
Акылай:	– Кышында аба ырайы суук болот, тез-тез кар жаайт, катуу шамал согот.

5. Үлгү боюнча сүйлөшкүлө.

6. Таблицаны карап, суроолорго жооп бергиле:

Бүгүн кайсы күн? Бүгүн канчасы?

Үлгү: Бүгүн дүйшөмбү. Беш**тин** айы**нын** ону.

понедельник	вторник	среда	четверг	пятница
10	11	12	13	14
декабрь	декабрь	декабрь	декабрь	декабрь

7. Текстти окугула жана которгула.

Кыш мезгили

Кышында аба ырайы суук болот. Кар тез-тез жаайт. Үйлөр, бактар ак кийинет. Суулар тоңот. Мал короодо багылат. Балдар чана, лыжа, коньки тебишет. Кардан киши жасашат. Жаңы жыл кыш күндөрүнө туура келет.

Кыш айлары: **бештин айы** – декабрь, **үчтүн айы** – январь, **бирдин айы** – февраль.

1. 6-көнүгүүнү жазгыла.
2. Текстти айтып бергиле.

Урок 45. Новый год

1. [ж] жана [ж'] тыбыштары катышкан сөздөрдү туура айтканга көнүккүлө.

Журнал- жүрөк¹, снежок-каражат, этажи-эреже

Эсиңерге туткула!

Буква **ж** в кыргызских словах обозначает звук, который отсутствует в русском языке. Кыргызский звук [ж'] совпадает с английским звуком [dʒ], передаваемый буквой **Jj** [dʒei], мисалы:

jam (англ.) – **жем** (кырг.), **jump** (англ.) – **жал** (кырг.),
june (англ.) – **жуун** (кырг.)

Сөздөрдү жана сөз айкаштарын эсиңерге туткула:

Аяз ата – Дед Мороз

балаты – ёлка

Аяз кыз – Снегурочка

белектерди берет – дарит подарки

жарашыктуу жаңы оюнчуктар –

красивые новые игрушки

жасалгалашты – украсили

2. Төмөнкү сүйлөмдү туура жазгыла.

Жакшынакай жаңы оюнчуктар менен жасалгалашты.

3. Табышмакты тапкыла.

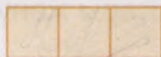
Көзү жок, колу жок,
Терезеге сайма саят.

Без рук, без глаз,
На окне узоры вышивает.

Отко күйбөс,
Сууга чөкпөс.

В огне не горит,
В воде не тонет.

4. Суроолорго жооп бергиле:

Бир жылда канча мезгил бар?
Жаңы жыл кайсы мезгилге туура келет?
Суулар качан тоңот?
Бир мезгилде канча ай бар?

5. «Жаңы жыл» деген текстти окуп, которгула.

Жаңы жыл

Жаңы жыл келди. Женя, Жапар үйлөрүнө балаты орнотушту.

Аны жарашыктуу жаңы оюнчуктар менен жасалгалашты. Жаңы жылда Аяз ата менен Аяз кыз келди, жакшынакай оюнчуктарды белекке берди.

1. 4-көнүгүүнүн суроолоруна жазуу түрүндө жооп бергиле.
2. Текстти айтып бергиле.

- I. 1. Силер [к – к'], [г – г'], [л – л'] тыбыштары жөнүндө эмне айта аласыңар?
Кайсы үндүүлөр менен алар жоон жана ичке болуп айтылат?
Мисал келтиргиле.

2. Силер [ж – ж'] тыбыштары жөнүндө эмне айта аласыңар?
Мисал келтиргиле.

II. Суроолорго жооп бергиле.

А: 1. – Сен кайсы оюнчук менен ойногонду жакшы көрөсүң?

– ....

2. – Сенде кандай оюнчуктар бар?

– ....

3. – Алар сага жагабы?

– ....

Б: 1.- Бул кайсы жаныбар (канаттуу)?

– ....

2. – Ал кандай?

– ....

3. – Ал эмне жейт?

– ....

4. – Ал кандай?

– ....

В: 1. – Бүгүн кайсы күн?

– ....

2. – Бүгүн канчасы?

– ....

3. – Азыр жылдын кайсы мезгили?

– ....

4 – Кышында аба ырайы кандай болот?

– ....

III. Көп чекиттин ордуна керектүү сөздөрдү жазгыла.

А: Сезимдин куурчагы

Сезим кичинекей .... Ал ... жашта. Сезимдин куурчагы бар.

Анын аты – .... Куурчагы абдан .... Ал сүйлөйт, ырдайт. Сезимге куурчагы абдан ....

Б: Кыш мезгили.

Кышында аба ырайы ... болот. Кар ... жаайт. Суулар тоңот.

Мал короодо .... Балдар ..., ..., ... тебишет. Кардан киши ....

Жаңы жыл кыш күндөрүнө туура келет.

Кыш айлары: бештин айы – ..., үчтүн айы – ..., бирдин айы – ....

Кырк жетинчи-кырк сегизинчи сабак. Өзүңдү текшер

Урок 47–48. Проверь себя

I. Жоопторду суроолор менен толуктагыла.

1. - ...?

- Мен «Лего» менен ойноймун.

2. - ...?

- Менде эки учак, сегиз кичинекей машине, бир вертолёт, эки кеме бар.

3. - ...?

- Мага «Трансформер» деген оюнчук жагат.

II. Жоопторду суроолор менен толуктагыла.

1. - ...?

– Бул эчки.

2. - ...?

– Эчки чөп жейт.

3. - ...?

– Ал чоң эмес, жүнү бар, мүйүзү бар жаныбар.

III. Жоопторду суроолор менен толуктагыла.

1. - ...?

Бүгүн шаршемби.

2. - ...?

Бештин айынын отуз бири.

3. - ...?

– Азыр кыш мезгили.

4. - ...?

– Кышында аба ырайы суук болот.

I. Сүрөттөгү оюнчуктардын бирин сүрөттөп жазгыла.

II. Сүрөттөгү жаныбарды же канаттууну сүрөттөп жазгыла.

III. Сүрөт боюнча кыш мезгили жөнүндө жазгыла.

Аа

аба – воздух
аба ырайы – погода
абдан – очень
агай – учитель
а дегенде – вначале
аз – мало
азамат – молодец
азыр – сейчас
ай – месяц
айдоочу – водитель
айрыкча – особенно
айыл – село
ак – белый
акылдуу – умный
акылман – мудрый
акыркы – последний
ал – 1. он; 2. возьми
алар – они
алыс – далеко
алты – шесть
алтымыш – шестьдесят
алты жүз – шестьсот
анан – потом
анын – его, её
аңгеме – рассказ
апа – мама
апаке – мамочка
ат – 1. имя; 2. конь; 3. стреляй
арча – арча
ата – папа
атайын – специально
ачка – голодный
ашкана – столовая
ашпозчу – повар
Аяз ата – Дед Мороз
Аяз кыз – Снегурочка

Аяз кыз – Снегурочка
аяк оона – сентябрь

Бб

баа – оценка
баары – все
багат – кормит
бай – богатый
байке – 1. старший брат; 2. дядя
бал – мёд
бала – 1. мальчик; 2. ребёнок
балалык – детство
бала бакча – детский сад
балапан – птенец
бар – 1. есть; 2. иди
башта – начинай
бейтапкана – поликлиника
бейшемби – четверг
белек – подарок
белгиле – отметь
бер – дай
беш – пять
бил – знай
билим – знание
бир аз – немного
бир – один
бири-бирине – друг другу
бирок – но
бол – быть
бор – мел
бош убакыт – свободное время
бөбөк – братишка, сестрёнка
бул – это
бул жерде – здесь
бүгүн – сегодня
быйыл – в этом году
бээ – кобыла

Гг

гүл – цветок
 гүлбакча – цветущий сад
 гүлдесте – букет
 гүлдөдү – расцвёл

Дд

дан – зерно
 дайыма – всегда
 дарак – дерево
 дары – лекарство
 дарыкана – аптека
 даяр – готовый (-ая, -ое, -ые)
 даярда – готовь
 деди – сказал (-а, -и)
 дептер – тетрадь
 доктур – доктор
 дос – друг
 дубал – стена
 дүкөн – магазин
 дүкөнчү – продавец

Жж

жаады – шёл дождь, выпал снег
 жаан – дождь
 жамгыр – дождь
 жаз – 1. пиши; 2. весна
 жакшы кал – до свидания,
 будь здоров
 жалбырак – листок
 жаңы – новый
 Жаңы жыл – Новый год
 жардам – помощь
 жардам бер – помогай
 жарым – половина
 жарык – светлый
 жаса – делай
 жаша – живи
 жашоо – жизнь
 жашыл – зелёный

жаштар – молодежь
 жекшемби – воскресенье
 жети – семь
 жетимиш – семьдесят
 жети жүз – семьсот
 жетинин айы – ноябрь
 жол – дорога
 жоон – широкий
 жооп – ответ
 жооп бер – отвечай
 жөжө – цыпленок
 жөнүндө – о (предлог)
 жөө – пешком
 жуу – мой (мыть)
 жума – пятница
 жумуш – работа
 жумушчу – рабочий
 жүз – сто
 жыгыл – падай
 жыйырма – двадцать
 жылкы – лошадь
 жылкычы – табунщик
 жылуу – тёплый
 жыпар – аромат

Зз

зоо – скала
 зор – громадный

Ии

изде – ищи
 ийин – нора, плечо
 ини – младший брат
 ил – вешай
 ит – собака

Кк

кайда – где, куда
 кайталоо – повторение
 калем – карандаш
 калем сап – ручка

канча – сколько
 кар – снег
 канча турат – сколько стоит
 канчанчы – который
 (-ая, -ое, -ые)
 кара – 1. смотреть; 2. чёрный
 (-ая, -ое, -ые)
 кар киши – снеговик
 карма – держи, лови
 карындаш – младшая сестра
 (для мужчин)
 кат – письмо
 катчы – секретарь
 качан – когда
 ким – кто
 кимдер – кто
 кир – 1. входи; 2. грязный
 (-ая, -ое, -ые)
 китеп – книга
 китепкана – библиотека
 кичинекей – маленький
 кичүү – младший
 коломто – очаг
 кооз – красивый (-ая, -ое, -ые)
 кооздо – украшай
 колдонулат – используется
 коңгуроо – звонок
 короо – двор
 котормо – перевод
 котормочу – переводчик
 кош – добавь
 көз – глаза
 көк – синий
 көп – много
 көр – смотри
 кууш – узкий
 күз – осень
 күзүндө – осенью
 күл – смейся
 күмүш – серебро
 күн – день

күн – солнце
 кур – построй, ремень
 курулуш – стройка
 куруучу – строитель
 күнүгө – каждый день
 күрөң – коричневый (-ая, -ое, -ые)
 күү – мелодия
 күчтүү – сильный
 кыз – девочка
 кызыл – красный
 кырк – сорок
 кыш – зима
 кышында – зимой

Лл

лыжа – лыжа

Мм

мага – мне
 мектеп – школа
 мен – я
 менин – мой (моё, моя)
 мугалим – учитель
 муз – лёд
 муздак – холодный
 муздаткыч – холодильник
 мукамдуу – мелодичный
 (-ая, -ое, -ые)
 мый – котёнок
 мөндүр – град

Нн

нан – хлеб
 негизги – основной
 негизинен – в основном
 нуру – луч

Оо

ой – мысль
 ойгон – просыпайся
 ойло – думай

ойно – играй
 оку – 1. читай; 2. учись
 окуу – 1. чтение; 2. учение
 окуучу – ученик
 отургуч – стул
 он – десять
 ооба – да
 отуз – тридцать
 отун – дрова
 отур – садись
 отургузду – посадил
 ошентип – так

Өө

өз алдынча – самостоятельно
 өзүм – сам
 өң – цвет
 өчүргүч – резинка

Пп

пахта – хлопок
 падыша – царь

Сс

саат – часы
 сабак – урок
 сага – тебе
 сайма – вышивка
 салам – привет
 саламдашуу – приветствие
 самын – мыло
 сан – число
 сана – считай
 сары – жёлтый (-ая, -ое, -ые)
 саргаят – желтеет
 сегиз – восемь
 сен – ты
 сенчи – а ты
 сенин – твой
 секир – прыгай
 секиргич – скакалка

синди – младшая сестра (для девочек)
 согот – дует (ветер)
 сол – левый
 сонун – прекрасный
 (-ая, -ое, -ые), прекрасно
 соорот – утешай
 сура – спроси
 суу – вода
 суук – холодный (-ая, -ые)
 сүйлө – говори
 сүрөт – картина
 сүрөт тарт – рисуй,
 сүт – молоко
 сымбаттуу – стройный
 (-ая, -ое, -ые)

Тт

табышмак – загадка
 таза – чистый (-ая, -ое, -ые)
 тазала – почисти
 таанышып алалы – давайте,
 познакомимся
 такта – доска
 танапис – перемена
 тап – найди
 тартуула – подари
 таята – бабушка по линии мамы
 таене – бабушка по линии мамы
 таяке – дядя по линии мамы
 таеже – тетя по линии мамы
 тез – быстро
 тез-тез – часто
 теп – катайся
 тиги – тот
 тогуз – девять
 токсон – девяносто
 тогуз жүз – девятьсот
 ток – сытый
 топ – мяч

төрт – четыре
тур – встань
туулган күн – день рождение
туура – правильно
түз – 1. прямо; 2. составить
түш – 1. сон; 2. слезай;
тыңша – прислушайся

Уу

убакыт – время
узун – длинный (-ая, -ое, -ые)
узундук – длина
укукчу – юрист
улуу – 1. старший; 2. великий
унутпа – не забудь
ур – бей

уруксат – можно
уруксатпы – можно ли
утуп алам – выиграю
уул – сын
уч – лети
уачак – самолёт
ушул – этот

Үү

үз – сорви
үй – дом
үйрөн – учись
үн – голос
үндүү – гласный (-ые)
үйрөт – научи
үч – три
үч жүз – триста

Фф

фамилиям – моя фамилия

Чч

чак – щелкай
чана – санки

чейрек – четверть
чоор – флейта
чоң – большой
чоң ата – дедушка
чоң апа – бабушка
чөп – трава
чурка – беги
чүкө – альчик
чүпүрөк – тряпка
чыгам – выйду, взберусь
чык – выйди

Шш

шамал – ветер
шылдың – насмешка
шыпыр – подметай

Ыы

ынтымактуу – дружно
ысык – горячий
ыр – 1. песня; 2. стихотворение
ыракмат – спасибо
ырда – спой

Ээ

эже – тётя, старшая сестра
эжей – учительница
эки – два
эл – народ
элүү – пятьдесят
эми – теперь
эриди – растаял
эринчээк – ленивый
эрте – рано
эртең – завтра
эртең менен – утром
эркек бала – мальчик
эски – старый
эшик – 1. дверь; 2. улица

МАЗМУНУ

I ЧЕЙРЕК

1-цикл. Мектеп

1 – сабак.	Саламдашуу (кайталоо сабагы)	4
2 – сабак.	1 – сентябрь (кайталоо сабагы)	6
3 – сабак.	Китебим (кайталоо сабагы)	8
4 – сабак.	Мектепте	10
5 – сабак.	Кыргыз тили сабагында	12
6 – сабак.	Биздин класс	14
7 – сабак.	Биздин майрамдар	16
8 – сабак.	Машыгабыз. Көнүгөбүз	18
9 – 10 сабак.	Өзүңдү текшер	20

2-цикл. Үй-бүлө

11 – сабак.	Үй-бүлө	22
12 – сабак.	Ата –энем	24
13 – сабак.	Телефондо сүйлөшүү	26
14 – сабак.	Менин чоң атам	28
15 – сабак.	Кесиптер	30
16 – сабак.	Акылман энеке	32
17 – сабак.	Досумдун аты	34
18 – сабак.	Машыгабыз. Көнүгөбүз	36
19 – 20 сабак.	Өзүңдү текшер	38

3-цикл. Жыл мезгилдери. Күз мезгили

21 – сабак.	Аба ырайы	40
22 – сабак.	Күн тийип турат	42
23 – сабак.	Жыл мезгилдери	44
24 – сабак.	Тегеренген төрт мезгил	46
25 – сабак.	Алтын күз	48
26 – сабак.	Өзүңдү текшер	50

II ЧЕЙРЕК

4-цикл. Менин иш күнүм

27 – сабак.	Убакыт	52
28 – сабак.	Саат канчада?	54
29 – сабак.	Мектепке эрте барамын	56
30 – сабак.	Менин иш күнүм	58
31 – сабак.	Оку, иште, эринбе	60
32 – сабак.	Чыпалак баланын иш күнү	62
33 – сабак.	Бош убактым	64
34 – сабак.	Чыпалак бала футбол ойнойт	66
35 – 36 сабак.	Өзүңдү текшер	68

5-цикл. Оюнчуктар

37 – сабак.	Оюнчуктар.....	70
38 – сабак.	Сезимдин куурчагы	72
39 – сабак.	Түстөр	74

6-цикл. Үй жаныбарлары. Кыш мезгили

40 – сабак.	Үй жаныбарлары	76
41 – сабак.	Үй канаттуулары	78
42 – сабак.	Төө жөнүндө	80
43 – сабак.	Жылкы сүйөт баласын	82
44 – сабак.	Кыш мезгили	84
45 – сабак.	Жаңы жыл	86
46 – сабак.	Машыгабыз. Көнүгөбүз.	88
47 – 48 сабак.	Өзүңдү текшер	90

Кыргызча – орусча сөздүк	92

Кенчиева Чолпон Жапаровна
Сарылбекова Зууракан Сарылбековна

КЫРГЫЗ ТИЛИ жана ОКУУ

Окутуу орус тилинде жүргүзүлгөн
мектептердин 2-класстары үчүн

Биринчи бөлүм

Редактору **Ж. Жапиев**
Корректору **А. А. Узакова**
Сүрөтчүсү **Н. Салтыков**
Көркөм редактору **Ю. А. Ким**
Техникалык редактору **Н. В. Шеремет**
Компьютердик калыпка салган **Орозобеков Б.**

Кыргыз Республикасынын
Судуунун Ташкент шаарындагы

КЫРГЫЗ ТЕНТИ ЖАНА ОКУУ

Окуу үчүн берилген окуу дүңү
материалдарын жана документтерин

Биринчи бөлүм

«Альмерия» ЖЧКсынын

Терүүгө 2011-ж. берилди. Басууга 22.05.2013-ж. кол коюлду.

Форматы 70x100 1/16. Ариби Arial. Офсеттик кагаз.

Офсеттик басылма. Көлөмү 6,25 басма табак.

Нускасы 37 500 даана. Заказ № 46.

«Альмерия» ЖЧКсында басылды.